

Literární

**ŠUMAVA
2010**

**SBORNÍK
VYHODNOCENÝCH
PRACÍ**

**LITERÁRNÍ
ŠUMAVA**

2010

Literární Šumava 2010

Přehled oceněných autorů

Poezie – I. kategorie

(do 25 let)

Čestné uznání **Hana Karolína Kobulejová**

Poezie – II. kategorie

(nad 25 let)

- 1. místo **Břetislav Ditrych**
- 2. místo **Štěpán Špád**
- 3. místo **Lenka Linhartová**

Próza – I. kategorie

(do 25 let)

Čestné uznání **David Franta**

Próza – II. kategorie

(nad 25 let)

- 1. místo **Radka Ketnerová**
 - 2. místo **Jana Fafejťová**
 - 3. místo **Petra Štarková**
- Čestné uznání **Václav Persein**

Zvláštní cena za příspěvek o Šumavě

Jitka Pyšková

Cena Františka Pravdy – cena Českého rozhlasu Plzeň

Břetislav Ditrych

Soutěžní příspěvky hodnotila porota ve složení Helena Šlesingerová (předsedkyně), Petra Hynčíková, Karel Mráz, Petr Skarlant.

Vydavatel respektuje pravopisné a stylistické odlišnosti v textech autorů.

Hana Karolína Kobulejová

Zrovna dnes

Světlem
tmou

v předivu myšlenek
apoziopeze

tulipán
rébus

plačtivý
smích

jen tak
ve stínu stonku

čtu poetikon
praskající

pod silou
nedokončených myšlenek

jako džbán s mým stínem
a mou radostí

než ornamenty prasklinek
vše další řečnou.

Každý rejžák ... nerejžuje ...

Pod pseudonymy
skrývají se
lidské duše
a v pupkách
tajně žije štíhlost

oči se čistí
od smetí
domnělého poznání
kapičkami
na předpis

jádro vlastní pointy
si přitom tiše
krátí cestu k zájemcům
o nové rejžáky
na tržnici

chtějí vydrhnout
úmysly
aby blýskaly se
čistotou
jako tenkrát

než jim praskla kád'
a ony se ještě mohly prát...
naštěstí je právě
na rejžáky výprodej
nějak přestaly jít na odbyt...

Ptačí dech

Příslivečná hůl
zlomila se
ruce prozaicky
obemkly rodné hnízdo

měl indispozici
tíhnout k minulosti
perfektně konverzovat
šít dečky zhýčkanosti
z bloudivých pochyb

a sypat z rukávu
historiky
co nemohl vypustit z úst,
aby mrknutí oka představovalo
cosi jako poklad,

jenž byl doteď
v dokonalé tajnosti
zasazen mezi slovy
jako pažitka za okny

když roztrhl čas oponou
altruismu souznění

tu hůl nezcělil
ač si to nejvíce přál
a tak její kousky
výjimečných myšlenek
posbíral

do kapsy kalhot dal
a dále zkoušel nalézt
pohodlí ve větvích
co znaly ptačí dech.

Indigový plášť

Umět číst... v lidech...
Umět čekat... a přát si

zívat
a vyšívat

dospělost na vrub taláru
mlha se válí
a kohoutek kape

nosit vodu
na banketu
umí každý

zatímco jedni čtou
a druzí se bojí... být k přečtení.

Bosé nožky

Od jakživa
jsem s citem
otevřela okno
abych viděla
důlek v písku
a slzy na krajíčku.

Od jakživa
jsem mermomocí
vyháněla chorobné iluze
a zvala dál zdravou vášeň
utkanou ze zlatého kapradí
a nitek času hromádky let.

Od jakživa
jsem hledala poklady
ve vzduchu zmuchlaném jako list
co skrýval nákrasy ledových úsměvů
jež nespasily spánek po probuzení
a já marně kotvila sny do skutečnosti.

Od jakživa
jsem znala cenu jedné hodiny
a kouzlo básnických cestiček,
po kterých chodili ti,
jejichž slovní rekurzy nebyly zamítnuty
jako v kafi jedy na krasy.

Od jakživa
jsem chtěla zalepit trhliny času
a zachránit život
antihmotou v laboratoři
nejen těm, kteří (po ní) nechodili,
protože jim chyběly básnické boty.

Břetislav Ditrych

Moje Šumava

Ne nebudu zasvěceným průvodcem
nabízím většinou neostré
černobílé obrázky
osnovy příběhů
zešedlé a s prošlou
záruční lhůtou
nebudu zasvěceným průvodcem
a omlouvám se proto
hned na začátku

Přesto pojďte a poslyšte

Kněz Jakub Klostermann
z rejštejského kostela
svatého Bartoloměje
zemřel nevěřičně mlád
otráven samovolně
zelenkavou měděnkou
z tenkých měděných nitek
na svém kněžském rouchu
Podivným příběhem
ze šumavského ráje
bratra spisovatele
otevírám tento text
neberte ho jako odrazový můstek
neboť velebný pán Klostermann
spocívá na zdejším hřbitově
obklopen svými ovečkami
místními mistry skláři
z nedaleké slavné hutě
sklářny v předminulém čase
Klásterský mlýn Klostermühle
kde zpomalně promítám
podivuhodné barvy
do chromově zelených stromů
do emailu modré oblohy
vkládám různobarevné nitky

do mléčně zbarvené mlhy
nebo žhavým skleněným vláknem
opatrně oprádám
křehká průhledná těla
dnes vystavena k obdivu
daleko v cizích
skleněných skříních

Po úvodu v nadějných
barvách duhy
se vydávám na cestu
a hledám jiné sklárny
zbytky sklářských pecí
ale nikde nenajdu
žádné korálky páteříky
natož slova do růžence
ani střípky zrcadlicích zrcadel
smaragdových rubínových skel
nepotkám žádného
taviče ani nabírače
ba ani sklářského paliče
dávno vyhasly pece
a skláři byli nebyli

Porovnávám prohlížím
podvojně fotografie
vlevo stará sklárna
vpravo divoká louka
vlevo kostel se hřbitovem
vpravo na stejném místě
hrbolatá země stromy křoví
nahore čtyři stavení
lidé stojící trpělivě na zápraží
dole pouhý nástin stín
zapomenuté cesty
vlevo náves s rozložitou lípou
vpravo pláň a pusté ticho
s výčítkami a bez výčitek
nahore rybník uprostřed vsi
dole temná kaluž

a náletové keře stromy
fotografie s lidmi v krajině
a pustou bohapustou krajinu
bez člověka bez lidí

Na Knížecích pláních
potomci pohřbených
oživili hřbitov
snad neříkám protimluv
napřímili několik kamenů
několik zlomených křížů
kolem plotu rozprostřeli
černé tabulky s čitelnými
i nečitelnými jmény
zachráněné náhrobní desky
protože si nevěděli rady
kam přesně patří
nad které kosti v zemi
většina jmen zapadla do nepaměti
ale přesto kdosi neznámý nepovoláný
několik černobílých tabulek
čerstvě rozbil kamenem roztrástil
rozbil roztrástil
možná se ptáte proč
nevím neodpovím
nevím
neodpovím

Nejsem svědkem pátku
20. srpna roku 1956
předpověď počasí se nemyšlila
bylo krásné letní ráno
přijelo auto s vojáky
a bedničkami dynamitu
už den předtím rozebrali
zchátralý kostelní krov
strhli holý dřevěný kůr
kůr bez posledních píšťal
pak pečlivě rozmístili nálože
možná hromově zakřičeli
vesele spokojeně hurá
protože dílo se zdařilo

rozkaz splněn
mraky bílého prachu
se tiše snášely
na hřbitovní kříže
nevím nebyl jsem tam
ale marně doufáte
také strachem strnulý hřbitov
bude srovnán se zemí
prach se v prach obrátil

Ve stejném roce byla na Bučině
sražena k zemi
kaplička Panny Marie
a postupně 50 domů
slovem padesát

Proto právě tady
vyvolávám slova
básníka Johanna Petera
Mlčením kolem v pláních
jde rozvlněný vzruch
jako by v požeňnaní
dotkl se světa Bůh

Možná tu někde v zemi vyhrabete
zmačkaný narezlý plechový hrníček
možná lžíci třeba nůž
možná náhodně sestoupíte
klopýtnete do zbytku sklepení
a naleznete zrezivělý srp
kladivo s topůrkem
ale tenhle průměr
neberte vážně
žádný dům už není
a kolem v zamklých pláních
se prosmýkne jen tichý vzdech

Bez vysvětlení se vracím
ke křížku na páteřní cestě
zaniklou vsí Vchynice-Tetov
po staveních tu zůstaly

jen zplanělé stromy
nebo hvozdík kropenatý
zvaný slzičky
jinde hořící láska
letos jsem hořící lásku nenašel
možná zhasla nerozkvetla
možná je taky po smrti
kdoví

Kdoví proč se opakovaně vracím
na cestu přítomnou minulostí
místy jen tenkou pěšinu
občas přetnutou žilnatým potůčkem
jinde úvozovou cestu
mezi hedvábnými loukami
sešitými kamennými zídkami
nepotřebnými hranicemi
postupoval jsem pomalu
za tichého dotýkání trav
zrychleně za nečekaně prudké bouře
za odpoledního přitímní
zastavil jsem u křížku
když tu náhle zaburácel hrom
až mnou bleskově
projel poplašený strach
snad jsem se dotkl konce
snad jsem se dotkl znamení
a potichu si přeříkal
že když to má být tak tady
tady Bože řekl jsem já nevěrec
ale zůstal jsem stát a živ
jen promočený na kůži
skrz naskrz
neboli durch und durch

Sám nevím
proč se touto cestou
zmizelými osudy
dobrovolně vracím
čím dál blíže
k jedné jediné hranici
ke konci neočekávaného

k připomínce očekávaného
konce konečného

Nyní vás tiše zavedu
na hřbitov za kvildský kostel
nedávno totiž k jedinému pozůstalému
pomníku a za vysoký kříž
seřadili kamenné pomníčky
přivezli vypovězené
do přibližných míst odpočinku
vycházejí na zemi za křížem
jako paprsky ukazují
do lesů a vzdálených strání
jako paprsky na monstranci
jako prsty v prázdné
prázdně rozevřené dlani

Právě tady od roku 1941
v kostele svatého Štěpána
sloužil mše rakouský kněz
jménem Franz Reinisch
který nejdříve odmítl
složit přísahu Vůdci
a proto byl za trest přeložen
doprostřed Šumavy
kde rovněž podle mystika
Josefa Váchala
krajina jeví se takovou
jakými jsme sami
a shledáváme v ní to
co odjinud jsme přinesli
a já dodávám
že opatrně hledáme
čím jsme se tak jistě
a nepochybně provinili
a neprovinili
tak tedy mladému knězi
přinesl o necelý rok později
místní listonoš obálku
s povolávacím rozkazem
ale on se úmyslně
v dohodě se svou myslí

a svým svědomím
dostavil do kasáren
na druhé straně hranice
přesně o den později
s vědomím že bude zatčen
obviněn a uvězněn
říká píše se to snadno
ne rozhodnutí nezměnil
v Berlíně ho pak spolehlivě
snad bezvěrci snad věrci
rychle a jednoduše
odsoudili k trestu smrti
Amen

A nezvonil zvon
za duši zemřelého
po dobu jedné hodiny
jen jako obvykle
vzýval třikrát denně
přítomné k modlitbě
Otče náš Zdrávas Maria

Vracím se na hřbitov
kde pohřbíval Franz Reinisch
a který před třiceti lety
rozvalili narušili věčný
spánek cizích lidí nepředků
neboť hroby nikdo neudržoval
nebylo nikoho kdo by se staral
proto kříže vylámali odvezli
do starého sběrného železa
kamenné náhrobky zahrabali
pohřbili na nedaleké louce
kde předtím lidé stejní
nebo tak podobní
zplanýrovali domy
a starousedlíky popohnali
marš za hory
marš za dolů

Možná namítnete
že výjimka potvrzuje pravidlo

asi proto jméno kněze Reinische
po léta nikdo neznal
jsou životy hladce pravidelné
a životy ostře nepravidelné
ale já vám chci položit
jednu jedinou prostou
odlehlou otázku
proč místní lidé nepřáli
obnovení starého hřbitova
proč bránili přivezení
starých náhrobních kamenů
proč

Vím že nemohu vynést
žádný rozsudek
nemohu nás vás rozsoudit
Odpovědné
volal jsem k odpovědnosti
náhle zmlkli
neodpověděli
viníkům přivazoval jsem na tělo
pomyslné balvany viny
s posměškem se smíchem
je shazovali do řeky Vydry
mezi kameny zcela nevinné
Přihlížejíci
jsem chtěl spoutat studem
lehce se vysvobodili
volal jsem je k odpovědnosti
mávli rukou
nikdo nepřišel

V roce své smrti kněz Reinisch
nemohl ani v modlitbě
za minulé i budoucí tušit
že teprve později
teprve v úterý 1. května roku 1945
na jaře vítězného roku
tudy projde pochod smrti
osmi nebo devíti set
hladových nemocných dívek žen
a devatenáct z nich umřelo

a vojáci je zakopali
za vsí na odlehlém
obecním mrchovišti

Ženy matky dívky
šly stejnou hlavní cestou
kudy chodívaly
družičky s věnečky
lučního kvítí na hlavách
v procesí Božího těla
sypaly z košíčků květy
a kněz s monstrancí
po nich opatrně našlapoval
možná s pocitem viny
za ním muži v černém
s šerpami vyšívány zlatem
nesou jako pápěrku nebesa
z bleděmodrého hedvábí
čisté blízké nebe bez mráčku
ministranti houpou kadidelnicemi

V kostele jsem vždycky čekával
až vůně vonných pryskyřic
pronikne zvolna ke mně
a nevěděl že kouř
představuje modlitbu
stoupající k nebesům

ale pokračuji v popisu
chlapecké zvonky vyzvánějí
a oznamují přiblížení
Nejsvětějšího těla Páně
v průvodu seřazení
vážní staří muži
se zelenomodrými
pěřovými chocholy
na černých kloboucích
s praporem a muzikou
v čele průvodu
hasiči s dozlatova
naleštěnými přilbami
a barevný průvod lemuji

podřezané mladé břízky
zlehka zlehounka opřené
o dřevěné trámy stavení
posvěcené větvičky
si odnese domů
do stájí do polí
jako ochranu před pohromami
před zlými časy
které přišly jsou nepřijdou

Stejnou cestou skrze ves
šly v jiném čase
jak už jsem jednou řekl
ženy matky dívky
Křiklavé povely stráží
neslyšné modlitby
tiché volání
matek žen dívek
oslovují své matky
své muže
své děti
své milé
Kde jste všichni
kde jsi Bože
na nebesích
ať vůle tvá
My neodpustíme viníkům
Až navěky
Amen

Kam zmizí poslední sních
kam krvavé skvrny
kam naše těla
kam poslední z posledních
nejposlednější stopa
naděje

Zbylé ženy matky dívky
došly do města Volary
podle očitých svědků
o ně obětavě pečoval
místní německý lékař

ale také byl potrestán
potrestán a navždy vyhoštěn
ale ještě předtím se sousedy
vyslechl v kostele svaté Kateřiny
poslední zpívanou mši
z velkého chrámového sboru
zůstalo jen pět zpěvaček
a tuším šest houslistů
všichni také následujícího dne
zastavili kyvadlo nástěnných hodin
zastavili čas
nastoupili do nákladních vagonů
v smutku opustili rodné město
někomu se podařilo zachránit
svatební obrázek fotografii
padlého syna řetízek na krk
nebo růženec
a nahoře u hřbitova
už v té době leželo
devadesát pět žen
z pochodu smrti
devadesát pět dřevěných křížů
z nich deset holých beze jména
deset neznámých

Ano spravedlnost nezná mezi
spravedlnost je bezbřehá
jako vina
tak tomu vždy bylo
a vždycky bude

Mnohé ženy nedošly
tak například dvaadvacet
jich cestou zastřelili
dozorci a dozorkyně
nedaleko osady Čudrovice
možná právě u kapličky
která vráscitá nahrbená
v tichém rozjímání
stále vytrvale stojí
u staré solné cesty

Pochválena buď
až navěky

Také tady o pár let později
rozbořili dvacet domů
a na návisi kde stával kostel
shlíží bezmocný zmučený Kristus
z červeného dřevěného kříže
na desku se slovy českými
a slovy německými
Otče náš, odpusť nám
jako i my odpouštíme
a neuveď nás v pokušení

Také tady nahrnuli
náhrobní kameny
buldozery za hřbitov
do stínu kraje lesa
říkejte si co chcete
je to fuška
jako každá jiná
a co s těmi šutry
nikdo se k nim nehlásí
pořád říkám opakuji
nikdo ta německá jména nezná
a znát nechce
proto kolem dokola dnes rostou
zplanělé ovocné stromy
a růžové zvonky
korálky pámelníku
sluchem neslyšně zní

Procházím za mlhavého dne
pustou a zapomenutou cestou
cestou lesem neznačenou
cestou bez barevných značek
někde už jen úzkostnou pěšinou
s častými pomlčkami
příčkami kamenných schodů
nezůstaly tu otisky
vojenských bot
ani zakrvácených hadrů

na dívčích chodidlech
přesto stojí kdesi psáno
že to bývala cesta
nedělní sváteční
cesta romantická
cesta vyhlídková
plná krásných zastavení
kradmých políbení
sepjatých rukou

Mrtvá těla dvaadvaceti žen a dívek
vojáci převezli na voze
taženém vyhublým koníkem
do dvora hospodářské usedlosti
číslo sto padesát pět u hřbitova
ve Volarech městě uprostřed
kvetoucích luk lesnatých vrchů
a tam zahrabali do hnojiště
ale o pouhých pár dní později
také za jasného květnového dne
museli místní usedlíci
staří muži kteří zbyli
možná i ženy nevím
pod dozorem amerických vojáků
všechny mrtvé znovu odkrýt
uložit do rakví a důstojně pohřbít
a ještě předtím všichni Němci
staří muži ženy děti
povinně pomalu prošli
kolem otevřených rakví
museli se znovu podívat
na zmučené tváře zmučená těla
mladých dívek a žen
svědectví tohoto a jiného světa
přiznávám rád bych věděl
co si v tu chvíli mysleli
o čem přemýšleli
věřili ve vinu
věřili v trest
ve spravedlnost Boží?

A tak bych mohl pokračovat
přikládat další příběhy
vyprávět o židovském hřbitově
poblíž Hartmanic
na kraji lesa ho stěží rozeznáte
i tady pohřbili dvanáct žen
z pochodu smrti
mohl bych vyprávět o hřbitově v Srní
zničen před třiceti lety
kaple zbořena
náhrobky odvezeny do zavážky
říká schválně neurčitě popis událostí
ptám se kdo ptám se proč
i pozůstala socha anděla
se mlčky usmívá mlčí
a tak tomu už bude
na věky věků

Promítl jsem vám opravdu
jen pár zrychlených obrázků
někdy slova navždy chybí
chybí správné popisky
předložil jsem pár starých fotografií
kdysi nyní před a po
je to jen dílek mé Šumavy
kterou každý rok
znovu a znovu hledám
podle jmen českých
a zapomenutých německých
opakuji slova vyňatá
z prošlé paměti
nepravdělná pravidla
časují minulý
a přítomný čas

a s opatrnou nadějí
se sám v sobě ptám
na čas budoucí

Štěpán Špád

Sv. Vojtěch (z cyklu Svatý rok)

Roste líska ve stráni
mlčí
ve větvích křeč
pod zemí spleť Vršovců, Přemyslovců a Slavníků

A na jaře jediný květ
jediný oříšek
výdech ze studánky
zasyčí

Slunce konsekrační kříže kříží
s humanitou větroví

Jediný Slavník
přinesl ovoce staré a pravé

Šifry barev v Tereziánském sále
stínají hlavy pomstě

Bylo zlosti víc než dosti

Svatý Vojtěchu
oroduj za nás
bratry břevnovské

Obrázek z výstavy

Na parohy zavěšený šum
myslivecké výstavy
i buk i dub i smrk
v zelené vestě padrt' fanfáry
ulepené ucanané
skleničky nulapětkové
ve stánku drolí slunce
na kapky na prknech
šťastné štětiny v nose

Zima

Ledovec rampouch v křoví
lesklými ptáčky vypípán
červené bobuloví
uprostřed zimy tulipán

Žalostně
jak obraz místa, kam se už nepodíváš
zbouraného, prodaného
umí pole sluncem zaváté
kontrastovat s černým ozobím v mracích
Tak zabrnkej na saturnu dne
je tak dlouhá
a oranžovobílá mraveniště v kopřivách
se tetelí lesem

Varování

Moment, vrať se mi kousek
Co to tam bylo
V tom výkopu – jako by
někdo ležel
To se ti zdálo
A teď
teď zpomal
na mostě je to úzký.
Hele tu ceduli – Pozor
Příroda může obsahovat
stopy zvířat

Lenka Linhartová

Žvanil

Potkáte žvanila a je vám do smíchu.
Potkáte ho znova a je to už jinak.
S rukama dozadu
si vykračuje s lehkostí piva.
Nese si ješitnost v kulichu.
Nic není dobré.
Na všechno kritika.
Ruce hned dozadu,
práce se netýká
páva v kulichu.
Na všechno negace,
negace, zvracet se
mi chce
když sedím potichu
vedle
páva v kulichu.

Klíčí ve mně myšlenka.
Tichoučká jak kytička u cesty.
Probouzí se k životu
a poctivě voní.
Páv v kulichu má dobrý čich
a zobák plný agrese.
To nesnese, aby voněla.
Mimikry síly má na nohou
– vojenský boty,
nad nimi začíná břich.
Na kytku rychle šlápne,
aby to stih.

Motýl

Jak stárnu, tak se ptám,
co s tím budu dělat?
Až zmizí má jiskra,
až nebudu mít do ničeho chuť a nadšení,
až budu vypadat
jak při odchodu z nočního bistra.
To zděšení a překotná zbrklá snaha
o cokoliv.

Myšlenky a nápady jak zvadlí motýli
mne tiše míjejí, otáčejí se, dívají se
po mně,
jestli ve mně něco probudily.
Když vidí, že nic,
tak plují smutně dál.
Na každém podzimním stromě
je ale spousta barev.
Přímo požár.
Jsou taky trochu pro mě?
Do šedého podvečera
trčí černý pruhovaný stopař.
Host do domu.
Elektrický stožár.
Jdu si pro energii radši ke stromu.

Zachvěla se jednomu z motýlů křídla
a velmi mírně pravil:
je na tobě, kdy se vzbudíš.
Ale bez jiskry tvůj život dlouhý nebude.
V tom je ta potíž.
A tak, milý motýle,
já se zase snažím.
Zase až do chvíle,
než mne někdo vlastní srazí.

Sen

Je tma a beznaděj.
Je světlo a beznaděj.
Dny se za sebou posouvají
jak vagony špinavého vlaku drah
a já jsem na vahách
co s tím.
A jak.

Venku je obleva a inverzní atmosféra.
Dám si na srdce pléd.
A bude to zase jako včera,
kdy mi bylo zima.

Samota je přepych a
vládce šera.
Já musím všechno změnit
do večera
Než mě noční můry rozsápnou.
Než vletím do prostoru
bez hranic.
Sen, jak těžkej diadém,
mi brání u východu.

Východ ze sna,
těžkej návrat.
Sedím a vzpomínám.
Jak to bylo?
Zase závrať.

Vypadni už z toho splínu,
zjednoduš si myšlenky,
udobři si svoji víru.
Začni hned teď v něco věřit.
Jedno v co.
Pak se vrátí smysl bytí,
zlehčíš černý vlnobití
svoji duše.
Dokážeš se tomu
na chvíli smát.
Než to přijde znovu.

Nezvaný samaritán

Neznám z pití slast
co radost dělá padlé lůze
co dříve lůzou nebyla.
Co dává jim ten chlast?
Tupý pohled, vratká chůze,
krev do mozku se vylila.
Všechno zabila
jedem co s sebou nese.

Sprostý smrad
Co bylo v tobě, kdo jsi teď?
Vylil se na podlahu tvé skryše
kde syčí černý had
hořký jed.

Volám o pomoc a řvu si sama v lese
když pomoci už neumím.
Když tvoje ruka se jak starci třese.
Když prohře s vůlí rozumím.

Kolem očí černý kruh
a nechceš přiznat svoji bídu.
Lež a útok je tvůj druh.
Jsem nezvaný samaritán.

Ztrácím se v marnosti tvých přání.
Jen kůň a pes
jsou lékem na bolest.
Jedna tvoje lest
střídá druhou přesně jak psal Zola
svůj Zabiják.
Křeče mozku.
Proč na vodě jsou kola?

David Franta

Jaroslav Sláma, poleňský farář

Jaroslav Sláma kázal každé ráno v poleňském kostele Všech svatých a nikdy se nestalo, aby kostelní lavice zely prázdnotou. Věřící z Mlýnce, Malé Poleňky, Věckovic a až z dalekých Drslavic a Tetetic si chodili poslechnout někdy dynamickou a plamennou, jindy klidnější mešní řeč. Když se ještě konaly celodenní výlety studentů klatovského gymnázia na Chudenicko, zastavili se žáci s profesorským sborem i v poleňském kostelíku. Sláma se nejdříve obrátil k výletníkům a promlouval k nim latinsky a pak své povídání překládal do češtiny. Jan Sedlák, budoucí světící biskup pražský a doktor teologie, vzpomíná jako student na tyto momentky ve svých pamětech: „Svou výřečností upoutával pozornost mladých studentů, kteří tu českou jeho řeč poslouchali s dechem zatajeným a pozorněji snad, než výklady svých učitelů ve škole.“

Do chrámu Božího to neměl duchovní daleko, fara totiž stála nedaleko u kostela. Jen pár kroků stačilo udělat, aby vešel osobní děkan, vikář a čestný občan zdejšího městečka Sláma do budovy, kterou miloval nade všechno na světě. Jako kterékoli ráno v roce, tak i 15. března roku 1875 vyšel ze svého pokoje rovnou do kuchyně, kde mu jeho neteř Jana připravila k snídani rohlík a černou kávu. Jeho strava byla jednoduchá a prostá, ostatně jako celý způsob jeho života. Po jídle si vzal s sebou do kostela Bibli, mezi jejíž stránky, z kterých chtěl předčítat, si vložil záložku, a na poslední chvíli si v hlavě urovnával myšlenky k ranní mši. Necítil se zcela zdrav, píchalo ho na prsou, ale vinu přičítal buď stáří, nebo počasí. Přikláněl se k druhé variantě, ve svém pokoji slyšel prskat okna zimou a lomoz větru, u špatně posazených dveří cítily jeho prsty jarní, tuhý mráz, jenž nebyl ovšem v tomto období zas tolik vzácný, a za viníka svých bolestí proto označil počasí. Nic víc než Písmo svaté si v rukou do kostela nenesl. Málokdy totiž hůl podpírala při chůzi jeho vysokou, štíhlou a urostlou postavu, kterou formoval starodávný oblek, tvořený zachovalým kabátem sahajícím až k černým, gumovým botám. Ale přesto měl hůlku v každém případě uloženou ve své komůrce mezi postelí a skříní na šatstvo. Tu jiskru a švih v jeho jistém kroku mu mohl závidět kterýkoliv stařec jeho věku. Ti se většinou už s hrbem na zádech nemotorně klímbali ze strany na stranu jak husy, náš farář ale nikoliv. Pod čelem, na kterém by se mohlo zrní do rádků sít, zbrázděným vráskami z lopotné práce na farské zahradě a na včelínu a z těch starostí kolem, mu zářily dva uhlíky jasně kaštanového odstínu a mezi nimi nos, vysoko posazený. Dlouhé, zdravé vlasy, bělejší než padlý sníh, schované pod cylindrem, schovávaly na oplátku mléčné tváře, někdy zabarvené po častých procházkách po okolí rumělkovými koláči, a nevýraznou, spíše drobnou, zato vždy perfektně oholenou bradu. Slavnostní povídání, linoucí se mezi zdravými zuby a vycházející ze zsedlých, popraskaných a unavených rtů, chtěl zahájit slovy o chudobě a přá-

telství. Za svůj dlouhý život poznal váhu obou pojmů, a ač se zpočátku nezdálo, přátelství nakonec převážilo.

Sám pocházel z bídných a chudých poměrů, zažil doby, kdy jako malý chlapec nejedl i celý den. Ne jednou jeho otec přišel domů s prázdnou kapsou, holý jako bič, a přesto s úsměvem v obličejí, že ten kus usně či kožešiny dnes nikdo nekoupil, ale koupí samo sebou zítra, a když ne zítra, tak pozítří. A když slyšel kárání své starostlivé ženy, častoval ji lidovými moudry místo jídlem: „Z tučnosti i pes se kazí, neznáš, maminko?“ a podobnými. Manželka se vždy dovtípila a oplácela: „A za nic zas nic koupíš, Josefe, to nejspíš neznáš ty,“ přitvrdila hlasem a pokračovala „co těm ubožátkům mám dát k večeři, zítra k snídani a obědu?“ Slávek chodil bos, oblečený v roztrhané konopné košili a mizerných kalhotách, zděděných po svých bratřích, kteří odrostli a kterým už byly malé. Jediným Slávkovým povyražením byly chvíle blízko domku na zelených lukách u břehu řeky Otavy, kde si hrával s koníkem, který mu vyřezal jeho tatík z lipového dřeva. Vzpomínal také rád na otcovu dílnu, která ho neodradila ani pronikavým zápachem vápna a tříslovin.

Jen díky podpoře horažďovického kléru, především pak kaplana a náruživého literáta Josefa Konráda, bylo prostřednímu z pěti dětí koželuha Slámy umožněno vystudovat písecké gymnázium. Učitel náboženství si hned v prvních ročnících triviální školy všiml učenlivosti a zvědavosti „synka Slámoje“ a ve studiu ho nejen po finanční stránce podporoval. Jako devatenáctiletý získal jednoroční stipendium, a tak navštěvoval na plzeňském lyceu přednášky kněze Vojtěcha Aloise Sedláčka o českém jazyce. Co poznal pana profesora, nechtěl se věnovat žádnému jinému povolání než kněžství, ačkoliv z něho chtěl mít starý Sláma obchodníka nebo zručného řemeslníka. Roku 1814 odešel do Českých Budějovic, kde byl dva roky nato vysvěcen na kněze. Neměl v úmyslu navždy opustit své rodiče, chtěl kaplanovat ve svém rodišti, ale budějovickým biskupstvím byl vyslán do jemu neznámé poleňské farnosti. Povzdychl si nad dopisem poslaným z biskupské kanceláře: „Kněz je jako voják, musí jít, kam se mu velí. Činím to nerad, ale buď vůle Tvá, Bože!“ Vždyť chtěl kázat a vyučovat, vyučovat a kázat doma, tam, kde to znal a miloval.

Horažďovický farář Zítek ho ještě to léto odvezl na drožce až do Políny, znal se totiž s tamějším farářem Matějem Steinerem, u kterého měl pětadvacetiletý mladý klerik, zatím bez praxe, působit. Jeli pomalu a vláčně, skoro už půl dne, koně v tom plochem a dusném horku trpěli a s nimi i jejich cestující. Silný a nepravidelný tlukot Sláмова srdce snad ze strachu z nového prostředí, co mu řeknou lidé, až ho spatří, jestli ho pomluví, co až se vesnice dozví, z jakých poměrů vzešel, že v kapse přišité na vestě, kterou mu před cestou věnoval jeho nejmilejší učitel Konrád, má všehovšudy jen tři krejčary, přebila radost z červené báně bílé kostelní věže, která každého kolemjdoucího a příjíždějícího upoutá jako první zřetelný bod vypínající se z hustých řad starých lip.

„Vidíš, Jaroslave, to bude tvůj nový domov,“ lakonicky poznamenal staříčkový kněz.

„To že je Polína, pane pátere, Polína?“ vyhrkl ze sebe.

„A proč by ne? Nezdá se ti něco?“ ptal se nechápavě Zítek.

„Ne, jen jsem si ji představoval jinak,“ odpověděl mladý Sláma, utíraje si už tak propoceným kapesníkem zátylek.

„Nějaký zapadlý kout světa, na který zapomněl i Bůh, vid?“

„Asi, teď nevím, abych vám pravdu řekl,“ zareagoval Sláma zmateně, s úšklebkem, a přeci se štěstím ve tváři.

„Svým vzezřením a chováním tě překvapí i pan Matěj Steiner, veliký milovník hudby a dobrý zpěvák, ten v hlavě drží tolik vědomostí a moudrosti. Už v semináři vynikal nad ostatními, četl cokoliv, kdykoliv a kdekoliv, což se ne všem vyučujícím líbilo. A hrál a dosud, pokud vím, hraje karty, i s tím měl u kléru problémy. Pravda,“ zapomněl se ve svých vzpomínkách a na chvílku umlkl, „veselý a přátelský, hotový lidumil, vždyť sám uvidíš a posoudíš,“ dopověděl.

Před farou již nedočkavě stál, vyhlížel a jektal zuby farář Steiner, utíraje si v tom bytelném a sálavém vedru krupky potu stékající z čela. Byl menšího vzrůstu s tlustým krkem, po vlasech ani stopa, ale co mu chybělo na jeho kulaté, velké hlavě, přebývalo mu na bradě a lalokách. Celkovým dojmem působil jako dobrák od kosti. Pěkně je uvítal a pozval je na dobrou večeři do fary. „Dnes se Aniče obzvlášť ty amprecle a vdolky s povídky vydařily, inu, neznamilovanější jídlo řeckých bohů, jak říká pan Dobrovský,“ nešetřil svou kuchařku nebetyčnými pochvalami. „I děte, velebný pane,“ pousmála se Anka a nalávala hostům cikorku.

Slámovi to nedalo a zeptal se: „Říkal jste, pane pátere, Dobrovský?“

„Říkal, slyšels dobře,“ farář všem tykal, mladším i starším, ba samotné vrchnosti, „pan Dobrovský je můj starý, dobrý známý, zavítá sem dost často při svých procházkách po okolí, někdy s dětmi hraběte Černína, někdy sám. Člověk nejryzejší povahy, zaobírá se všemi možnými vědami, i takovými, které některým měšťanům leží v žaludku,“ vysvětlil. Hovor nevázl a pan farář Zítek odjížděl do Horažďovic až pozdě k večeru.

O přátelství mladý Sláma nouzi neměl. Modrý abbé si nového kaplana pro jeho zvidavost a inteligenci velmi oblíbil. Sedával s ním a dalšími v altánku ve farské zahradě a diskutovali a hráli karty, nejraději pak mariáš. Do školy při faře chodil také rád, vštěpoval svým žákům stejné životní hodnoty jako jemu jeho učitelé a rodiče, těm pilnějším dával pak lekce latiny a řečtiny, bezplatné, ačkoliv se v jeho případech snoubila chudoba s bídou. Přestože poleňská fara byla velikostí a počtem farníků největší v širém okolí, stěží uživila jednoho kněze, natož dva. Ne že by živořil, ale nemohl pomyslet na nové sako nebo lepší, pohodlnější střevíce. Kupoval si jen to nejnutnější a odebíral časopis Lumír, z kterého předčítal svým svěřencům. Každému od srdce a nezištně poradil, bez postranních úmyslů usmiřoval hádky mezi sousedy. K lidem se snažil chovat s pokorou a úctou. Ne vždy to ovšem dovedl. Lidem, o kterých si nic dobrého nemyslel, své opovržení dával značně najevo. Například chudnického faráře, člověka chameleoního typu, nemohl ani vystát. Nevadila mu ani tak jeho omezenost, tupost, kterou projevoval kdykoli, když otevřel pusou, ale ty jeho úlisné, falešné chvály a na druhou stranu jízlivé pomluvy, kterými se nebál uhranout ani poctivého člověka, ho dostávaly do varu. „Není člověk ten,

který by se zalíbil všem,“ uklidňoval se Sláma. Někdy se překonal a zůstal spolu s ostatními kněžími u společného stolu, jindy se omluvil a odešel raději do pokoje. Když nemusel, tak se s Chudenickým nevidal.

Léta utíkala, pan Steiner se roku 1844 odebral na věčnost a Sláma zaujal jeho místo. Dennodenně kázal, svá kázání přednášel s jistotou, přímočarostí a zaujetím. Podobně chtěl vést i tu dnešní březnovou mši, v den po svátku sv. Františky Římské. Od kostelních dveří viděl dolů na náměstí průvod směřující k oltáři Panny Marie. Pak vstoupil do úzké, studené chodby; svěcená voda zamrzla, a proto jen suchýma rukama ve vzduchu naznačil kříž. Jeho slabý zrak spočinul na Kranachově obraze Panny Marie s děťátkem, pak se podíval výš, ke stropu, spatřil ohromné a čiré světlo, jeho tělo ustrnulo, nereagovalo na pozdravy poutníků. Slámovi se v jeho hlavě promítl během minuty celý život, od kolébky po včerejší západ slunce, uviděl své rodiče, učitele, profesora Sedláčka, vikáře Steinera, pana Dobrovského, další známé, mrtvé i živé; v duchu si předříkával otčenáš. Píchno ho na prsou, potom upustil Bibli a následný zvuk po jejím dopadu, který se rozlehl po kostele, přiměl hlavy a těla vesničanů, sedících už pozorně v lavicích, otočit se směrem ke vchodu. Pan farář se potácel na zem, spadl na tvrdé a drsné dláždění kostela.

„Jedte někdo pro chudenického doktora,“ vyhrkl ze sebe staříčkový a téměř bezzubý krupař. Všichni z přítomných se k bezvládnému tělu seběhli a vytvořili kruh. Hospodský Chmelík běžel domů zapráhnout koně a ihned vyjel. Ale už mu nikdo nemohl pomoci, kazatel byl na místě mrtvý. „Zemřel otrhaný jako lípa,“ bylo slyšet z davu utvořeného klevetajícími babkami. „I jděte, báby. Otrhaný, říkáte?“ napřáhl pravici vesničan, „zemřel jako tamleta košatá lípa u kostela,“ a jeho odulý prst ukazoval přes zeď na památný strom, „jako tamleta lípa, říkám vám,“ zvýšil hlas, „nebylo lepšího člověka v celém okolí,“ dodal a pak najednou ztichl. A všichni přítomní, včetně žvatlavých stařen, sklopili hlavu a mlčky přitakali. Doktor Kvapil pouze konstatoval, že smrt si pro něj přišla rychle, prý netrpěl.

Uzavřel se životní koloběh jednoho člověka, který miloval lidi a kterého i lidé milovali.

Radka Ketnerová

Ztracená v moři

Zvláštní, jak selektivní lidská paměť je. Od mojí první cesty k moři uplynulo už více jak dvacet let. Přestože jsem tehdy věřila, že na nic z toho, co se během těch několika srpnových dnů stalo, nikdy nezapomenu, většina z oněch událostí mi dnes již hodně splývá. Filmový obraz, který mi běží před očima, je roztřesený, události se střídají ve zběsilem tempu. Do prázdných okének horečně dosazuji scény, které se tehdy snad ani v této podobě nestaly, navazuji zpřetrhané nitě vjemů a doufám, že vytvořený celkový obraz bude co nejvěrnější.

Zas a znovu je mi jedenáct let. Manželství mých rodičů není příliš šťastné, po bouřlivých hádkách následují dlouhé dny uraženého mlčení. Výhrůžky se mísí se slzami vzteku a ostantativní ignorací. Někdy zjara přinese otec tři poukazy na dovolenou v Řecku. Možná to má být gesto na usmířenou, možná pouze zoufalý pokus zachránit téměř rozvrácené manželství, ve kterém se v poslední době stále častěji skloňují slova ROZVOD a NEVĚRA.

Autobusem jedeme do Benátek, kam, nohy oteklé od dlouhého sezení, dorazíme brzy ráno. Pamatuji si, jak se špinavá voda odrážela od boků naleštěných gondol, které se elegantně proplétaly úzkými kanály, a jak jsem z náměstí sv. Marka poprvé uviděla moře. Trajekt odjíždí až v poledne, je tedy dost času na to, aby táta vzal mámu do jednoho z místních zlatnictví a koupil jí tam tenký zlatý prstýnek se zeleným kamínkem. Dostane za to od ní polibek, myslím, že poslední.

Rodinná idylka končí s nástupem na trajekt. Je přeplněný, toalety špinavé a stojí před nimi nekonečné fronty. Mladé Turkyňe s šátky pevně uvázanými pod bradou chovají plačící černooké děti, muži hledají kousek místa na rozložení modlitebních koberečků. Allahu Akbar...

Sedíme v plastových křesílkách na přímém slunci, matka otci znovu a znovu vyčítá, že namísto vyčerpávajícího trmácení nepohodlnou lodí měl raději koupit letenky. Po dvou hodinách plavby se mi udělá špatně. Zvracím. Otec mne odvádí kamsi dovnitř, k baru, a já poprvé v životě dostanu k pití kolu z plechovky. Po zbytek cesty sedím s tátou uvnitř, máma objeví v batohu opalovací mléko, svoje dlouhé štíhlé nohy si položí na námi uprázdňovaná místa a tvář nastaví slunci.

Přístav. Stmívá se, všude spousta lidí, ze zápachu nafty a výfukových plynů se mi dělá znovu špatně. Průvodkyně nás uklidňuje, že autobusem pojedeme jen necelou hodinu. Ubytováváme se dlouho po půlnoci, prázdná ulice s cizími okny a neznámým ruchem. Pak už nevnímám nic kolem sebe mimo přistýlkového lůžka, na kterém téměř okamžitě usínám.

Druhý den už všechno vypadá jinak. Z balkonu máme úžasný výhled na moře a pláž s jemným pískem. Snídani nám na požádání naservírují ven na terasu, sou-

částí hotelové nabídky je i plážový servis s lehátky a pestrobarevnými slunečníky. Mamka odmění otce jedním ze svých okouzlujících a stále vzácnějších úsměvů.

Mořská voda je průzračná, plave se v ní mnohem lehčeji než u nás doma v řece. Koupat se chodím hlavně s tátou, mamka si mezitím čte časopisy, které si přivezla z Čech. Rozpustile na ni stříkáme kapky vody, které se zachytily na našich tělech, ona pohoršeně uhýbá, pak vyskočí, popadne nafukovací lehátko a odchází do moře sama. Když přimhouřím oči, vidím, jak elegantně klouže stříbrná matrace po hladině co nejdál od břehu, dokud ji ostrý zvuk plavčíkovy píšťalky nedonutí obrátit a vrátit se k nám.

K obědu si kupujeme pirohy z listového těsta s ovčím sýrem a gyros. Otec několikrát přinese z trhu půlku vodního melounu a fotí mne, jak sedím na dece, hliníková polévková lžice hluboce zahryznutá do rudé masy. Sladká šťáva mi stéká po bradě a lesklá černá zrníčka kloužou do výstřihu plavek. Řecká kuchyně mi však příliš nechutná. Rodiče si každý večer objednávají jinou specialitu a s nadšením si vzájemně nabízejí z talířů neobvyklé kombinace zeleniny, masa a olivového oleje. Já v jídelníčku marně pátrám po vepřovém řízku a svičkové omáčce. Na zvláštní žádost jednou dostanu skopový steak, který je tuhý, nedojím ho a táta se celý večer zlobí. Máma se mne zastane a je tu znovu spor a křik, lidé se zvědavě otáčejí od svých stolků v naději, že porozumí toku slov nezvyklé řeči. Otec se nakonec vztekle zvedne a uraženě odchází na pokoj, já jdu s mámou nakupovat. Prošmejdíme všechny obchůdky s prázdninovými cetkami, v jednom z nich si vyberu krátkou modrou zavínovací sukni s batikovanou rybou. Při placení si všimnu, že je mámina peněženka nacpaná markami. Můj pohled jí neujde, položí si prst na ústa. Gesto pochopím tak, že mám mlčet před tátou. Malé holčičí tajemství. Do hotelu dorazíme těsně před půlnocí ověšené igelitkami s dárky.

Druhý den otec pronajme auto a odveze nás do míst, kde mezi kopci protéká řeka Acheron. Podsvětní řeka. Nazelenalá voda je chladná, až se tají dech. Matka zůstane sedět na opuštěné lavičce u parkoviště, výlet jí příliš nezaujal. Když se vrátíme celí prokřehlí zpět k autu, najdeme ji v družném hovoru s nějakým mužem. Otec se na zpáteční cestě tváří uraženě, protože mu maminka odmítne sdělit, kdo to byl.

„Žárlí,“ šeptá mi máma do ucha, sedíme spolu na zadním sedadle, držíme se za ruce, otec vepředu vztekle svírá volant a prudce dupe na brzdou.

Poslední den. Náš pokoj opouštíme hned ráno, kufrы budou až do noci čekat zamčené někde v útrobach hotelu. Odcházíme se koupat, nejnětější věci nacpané jen do dvou příručních zavazadel. Večer pak jdeme na poslední slavnostní večeři do místní taverny. Máma nás posílá napřed, chce si ještě naposledy zaplavat. Táta objednává jídlo. Dvakrát musakku a tzatziky, pro mne pizzu. A celý džbánek zlatavého vína, které voní po pryskyřici a které mi už nikdy nebude chutnat. Večeříme jen spolu, třetí talíř s chladnoucím pokrmem zůstane až do našeho odchodu netknutý.

Když se matka neobjeví ani po dvou hodinách, vydáme se ji společně hledat. Na pláži však už nikdo není. Mamku nenajdeme ani v hotelové hale, kde se máme

všichni o půlnoci shromáždit a vyrazit na cestu zpět do přístavu, nepotkáme ji ani na večerním korze vedoucím napříč celým letoviskem.

Ostatní účastníci zájezdu odjíždějí, jejich pohledy jsou soucitné, zvědavé nebo navztekane, musí teď spěchat, trajekt nečeká. My zůstáváme. Místní policie zahájí vyšetřování, otec se vrátí z výsledku až po několika hodinách brzo ráno. Jako manžel je asi hlavním podezřelým. Hotelový personál dosvědčí, že se rodiče několikrát na veřejnosti hádali. Nedokážou mu však nic, jeho hlavním alibi jsem právě já. S pomocí tlumočnice, která v prstech zažloutlých od cigaret točí červenou propisovačkou a monotónně překládá moje zajímavé odpovědi, dosvědčím, že se táta z taverny prakticky nehnul.

V přízemí hotelu dostáváme nový pokoj, menší, bez balkonu, v koupelně špatně odtéká výlevka. Mám zakázáno odsud odcházet. Celé dny proležím v posteli, oči upřené ke stropu, ze kterého se štědře odlupuje omítka. Když se začnu nudit, otevřu jeden z kufrů, které ještě vlastně balila mamka, a vytáhnu si křížovkářský časopis. Pátrám po dosud nepokořené osmisměrce tak dlouho, dokud mi nedojde, že celý časopis už dávno vyluštila matka. Její úhledné písmo nacházím na každé stránce. Některé listy jsou nakrabatěné od mořské vody.

Otec přichází teprve večer, přinese okoralé pečivo, jogurt a v síťovce trochu ovoce. Stejně nemáme hlad. Pak už se musím vrátit domů. V Čechách začíná škola. Táta si pronajme auto, veze mne na letiště. Poletím poprvé v životě a hned sama, on se dál pokusí mámu hledat na vlastní pěst. Vrátí se teprve koncem září jako zlomený člověk. Sám.

Nějakou dobu s námi bude bydlet babička, pak se táta seznámí s Libuškou a narodí se jim Vašík. Vzít se můžou teprve po dlouhých letech, když mámu konečně prohlásí za mrtvou a otci do občanky vytisknou smutné VDOVEC. Ti tři spolu žijí celkem pohodově, jen já jsem tam nějak navíc jako všudypřítomná připomínka něčeho bolestného a nezodpovězeného. Když je mi osmnáct, odstěhuji se na ubytovnu a z výplaty si šetřím na zahraniční dovolenou. Vracím se do míst, kde se matka ztratila, lámanou angličtinou se vypyávám místních obyvatel, zda si na něco nevzpomenou. Hotel, kde jsme tehdy bydleli, ustoupil modernější zástavbě. Jezdím tam pak ještě dalších pět let. V davu lidí se snažím zahlédnout důvěrně známou tvář. Marně. Hledám tak dlouho, až si nejsem jistá, že podoba, kterou marně vyhlížím, je ještě reálná.

Po letech mezi zažloutlými rodinnými dokumenty a útržky složenek najdu i policejní zápisy a protokoly z výsledků. Pročítám je celý víkend pořád dokola v zoufalé touze odhalit pravdu. Nejpravděpodobnější verzi, utonutí, tehdy vyvracela skutečnost, že se nenašla matčina taška, ručník, na kterém při našem odchodu seděla, a vlastně ani tělo. Policie však předpokládala, že příruční zavazadlo mohl někdo sebrat. Stejně tak uvažovali i o možnosti, že maminka spáchala sebevraždu. Prstýnek, který otec zakoupil v Benátkách, jsem našla v kapse letních šortek, které jsem to léto nosila nejraději. Nevím, proč ho do nich schovala a hlavně kdy. Našli se také dva všímaví domorodci, kteří na základě předložené matčiny fotografie vypověděli,

že tuto ženu viděli na autobusové zastávce stopovat projíždějící auta jedoucí směrem do hlavního města.

Stesk ze ztráty matky časem vystřídal pochybnosti o její smrti. Čím jsem byla starší, tím více jsem odmítala představu, že by se mohla utopit nebo stát obětí nějakého násilného trestného činu, jak zněla další z policejních verzí. Napadlo mne, že máma od nás prostě odešla, opustila mne i otce. Roztrhala jsem tehdy všechny fotografie, pár kousků máminých oděvů, které jsem až do té doby opatrovala jako nejvzácnější relikvie, jsem nastrkala do pytlů a vyhodila do popelnice. Kategoricky jsem se odmítla zúčastnit smutečního obřadu, který otec vypravil snad proto, aby se rituálně oddělil od minulého a měl tak šanci žít znovu a dál.

Dnes si spíše přeji, aby skutečně byla živá, bydlela s novým partnerem a třeba i dětmi někde u Středozemního moře nebo kdekoli jinde a já ji jednou na svých cestách potkala. Ráda bych jen zjistila, jestli skutečnost, že se zbavila svojí původní rodiny, odhodila zátěž, která ji z neznámých důvodů táhla dolů, přispěla k jejímu novému šťastnějšímu žití. Nevím, co bych jí sdělila o sobě. Těžko vyprávět dnes již cizímu člověku, že s jeho odchodem prakticky skončilo moje dětství. Život, který mi, i přes neharmonické prostředí, poskytoval jistotu a zázemí. A ten nový stále hledám. Již po dvě desetiletí žiji v nekonečnu a bez rozloučení. Nevím, zda jsem byla ochuzena o mateřskou lásku souhrou nešťastných náhod nebo promyšleným trikem sobecké a zoufalé ženy. Tuším, že už se s mámou nikdy nesetkám, ať již byl důvod jejího zmizení jakýkoli, a že se pravdu nikdy nedozvím. Už dávno neběhám za ženami, které se siluetou podobají matce, nedotýkám se jejich ramen, abych se, když se ke mně překvapeně otočí, zklamaně odvrátila zpět. Nevrhám se nedočkavě na poštovní schránku, která by mohla skrývat dopis od mámy. Neděsím se každého zazvonění telefonu, kterým mi kdosi neznámý na druhé straně sdělí smutnou skutečnost. V nejistotě je naděje pro cokoli.

Jana Fafejtová

Tři pokusy o výchovu vnuka v Čechách

Herbář

Dává si do batohu svačinu a spěchá do školy. Náhle zaslechnu: „Babičko, nemohla bys mi do školy udělat herbář, asi dvacet pět kytek, do konce měsíce?“ Jsem mile překvapena jeho důvěrou, ale nedávám mu to moc znát. „Tak jo,“ říkám se špatně hranou lhostejností. Vůbec si nepřipouštím, jak mě souhlas bude později štvtát, teď se na školní úkol těším.

Jaro je velice chladné, ponuré a plné deště. Jarní náladě odpovídá i příroda, takže skoro nic nekvete a pokud ano, tak jsou to jen velmi ubohé pokusy. Hlavně nekvete nic, co by se dalo obstojně použít do herbáře. Moje květinové úlovky jsou více než skromné a čas k odevzdání herbáře rychle utíká. Pomáhám procesu schnutí a lisování, jak se dá. Už vím, že zcela nevyhovující je elektrická trouba, mikrovlnná je na tom podobně. Nic moc nepředvádí ani žehlička. Lituji, že jsem kdysi vyhodila sušičku na fotky. Radiátory ústředního topení už nehřejí. V poledne vynáším papíry s květinami na balkón, zatěžuji je a před večerem to celé zase přináším zpět. Pokud se mi podaří některé rostliny dolisovat, vlepuji je na pevnější papíry a opatřuji popisem v češtině i latině. Trvale mám po bytě rozložené knihy o rostlinách, slovníky a otevřený internet. Úměrně s přibývajícím časem a mým zápasem s květinami se mění i moje náklonnost k vnukovi a musím konstatovat, že už ani náhodou není bezmezná. Občas mám v mobilu zprávičku „Jak to jde, babičko?“ – štve mě. Jedno odpoledne mě i navštíví a donese značně uvadlý pryskyřník zlatožlutý. Ptá se: „Už tam je tohle?“ Ne, není, strašně mě štve!

Konečně je herbář ukončen a vypadá nádherně. O přestávce televizního hokeje mu dílo s dvaceti pěti usušenými květinami předávám. Je ohromen a jen stěží ohromení maskuje, přesto, že jeho věk to umí téměř dokonale. Pak hodně opatrně řekne: „Je to krásné, ale ještě tam měl být úvod a kde se ty kytky trhaly a je jich málo, aby to bylo na jedničku.“ S těžce potlačeným vztekem mu řeknu: „Tak to už si budeš muset dodělat sám, s mou pomocí už nepočítej, já do gymnázia nechodím. Pár vyfotovaných kytek tady ještě je, tak ty si vezmi, ale ode mne už nic neočekávej, když to neumíš říct celé včas a najednou.“ A jdu si udělat kafe.

V noci mu posílám chybějící zhodnocení, silně pochybuji, že ho pro „svoji“ práci může použít. Tady to je:

„Vytvořit herbář jsme dostali jako školní úkol z biologie. Byl jsem z toho úplně vyveden z míry, protože si nikdy žádných kytek nevšímám, natož abych znal jejich názvy. Přemýšlel jsem, na koho můj úkol převedu, a jako nejvhodnější osoba se mi jevila moje babička. Ráda pěstuje kytky a docela hodně toho o nich ví. Z počátku ji to viditelně bavilo, ale pak už nadávala, že nic nekvete a že jí mám vlézt na záda. Měla v bytě strašný nepořádek, jen samé savé papíry s nějakými rostlinami. A to

úplně všude. Nasušila méně kytek, než jsem potřeboval pro jedničkové ohodnocení, ale připouštím, že jsem jí správný počet neřekl. Všechny rostliny opatřila v lokalitě blízké hlavnímu městu. O macešce, která se jí viditelně nejlépe barevně vyvedla, řekla, že ji urala na cizím hrobě na nějakém hřbitově. Na celkovém souboru květin v herbáři jsem se podílel pouze jednou rostlinou a to pryskyřníkem zlatožlutým. Ten nám ukazovali na skautské výpravě, tak ho znám. Práce na herbáři byla pro mne přínosem, protože nikterak neohrozila moje sportovní a kulturní zájmy, takto jsem si to celé představoval. Koupil bych za to babičce nějakou kytku, ale nebudu raději riskovat, je to zatím celé moc živé, zabila by mě.“

Egyptská cesta k respektu

Je úterý k večeru. V kabelce mi zvoní mobil. Na obrazovce jméno vnuka. „Babičko, mohl bych se přijít k tobě dívat na fotbal?“ A už za necelou hodinu otvírá ledničku a vytváří si jakousi pozdní svačinu. „Nemám moc čas, budu tady jen do přestávky, musím v pátek odevzdat referát z povinné četby.“ A jakousi dost tlustou knížku pokládá na gauč. „A z čeho to je?“ „Egyptan Sinuhet,“ zní odpověď. „To jsem kdysi přečetla jedním dechem,“ já na to. Odpověď žádnou neočekávám, a tak nejsem nijak překvapena, že se opravdu žádná nedostavuje.

Uvelebuj se v křesle a já odcházím do kuchyně. Asi za deset minut se vracím. Fotbal ještě nezačal, svačina je snědená a „Egyptan“ leží na gauči, trochu přikrytý dekou. „Tak proč si nečeš, když to ještě nezačalo?“ „Jo, já budu“. Za chvíli se vracím na kontrolu. „Egyptan“ je stále ve své původní poloze. Na televizi zcela nesmyslně přeskakují všechny její vysílací kanály, dálkově ovládané mým vnučkem. „Tedy, ty mě štvěš. A na jaké jsi vůbec stránce?“ „Na devadesáté.“ „No, to snad není možné, vždyť to má aspoň pět set stránek a je úterý večer“. „To tedy nemá, má to šest set čtyřicet,“ zní okamžitá, pohotová a přesná odpověď, aniž by „Egyptan“ změnil svou polohu a byl alespoň otevřen na té devadesáté straně. Mám vztek, v duchu přesto přemítám, že bych mu mohla ten referát napsat. Nabízím mu to. „Ne, díky, já to v pohodě do čtvrtka dočtu a napsat to, to už je úplně to nejjednodušší.“ „Jak myslíš,“ mrknu na uzavřeného „Egyptana“ a definitivně jdu pryč. Při odchodu ještě směrem k vnučkovi prohodím: „To je tedy hustý, jak to s tou povinnou četbou děláš,“ a schválně použiji termín „hustý“, který je jedním z nejobvyklejších termínů mládeže této doby, která ho používá jak pro věci pozitivní, tak pro věci negativní, a tím pádem ani to užívání neumí moc vysvětlit. A tak s tím výrazem i zachází a stále má všechno „hustý“. V mém případě byl význam jednoznačně použit pro skutečnost negativní.

Je čtvrtek odpoledne, přesně pět minut po páté hodině. Zvoní mi mobil. „Babičko, platí ještě tvoje nabídka?“ Už nevím, o co jde, a tak se nejistě ptám, o jakou nabídku se jedná. „No, jde o ten referát z povinné četby, na mne se toho teď docela hodně sesypalo a tak to nestíhám a ještě chodím denně na převaz s bolavým prstem, tak jestli to ještě platí, tak bych byl fakt rád. Mohl bych si pro to přijet na kole kolem

osmé večer a aspoň bych se provětral.“ A pořád ještě mele něco dalšího a dalšího. „A něco jsem už trochu napsal.“ Jsem zaskočena, každopádně je mi jasné, že by se musel stát zážrak, abych to zvládla do osmé hodiny – navíc jsem to celé četla asi tak před čtvrt stoletím. „No, to je nemožné, já se chci teď dívat na televizi a pak čekám kamarádku. Dám ti vědět asi za hodinu, obávám se však, že to na žádné provětrání kolem osmé nebude ani náhodou, mohu ti zatím jen poradit, abys dál četl. A četl dost rychle.“ V duchu se raduji, jak začíná být nervózní. Samozřejmě, že ho v tom nenechám, ale trochu trápení nikdy nevádí, stejně mě strašně štvě s tím věčným fotbalem a přepínáním programů.

Hned pak vyhledám „Egyptřana“ a listuji v něm, sem a tam a tam a sem a začínám být zřejmě nervóznější než student samotný. Přečtu si záložku a dovětek a začíná mi být jasné, že tohle nemohu použít. Většinou mi vše jde hned napsat načisto do počítače, otevřu ho – nejde mi to, tak si jdu alespoň uvařit čaj. Zvoní kamarádka – otevřu a jdu uvařit druhý čaj a vyndat z plechovky sušenky. Asi po hodině se rozloučíme a já jdu zase k počítači. Samozřejmě, že nic! Múza je asi na dovolené v Egyptě.

Hledám v knize, kdy ten zatracený a někým odložený Sinuhet připlul jako nemluvně v košíku po Nilu ke svým nebiologickým rodičům. Mám to! Je to osmnáctá dynastie faraónů v Egyptě. Seznamuji se s touto dynastií plně pokroku, ale i krvežízně. A jak ubíhá čas a mně to psaní pořád nejde, začínám sympatizovat s tím druhým rysem.

Asi kolem desáté večer konečně vstupuji do Domu života a Domu smrti, začínám umně balzamovat a ještě umněji otevírám lebky. Všichni tam ke mně obdivně vzhlížejí. Začínám mít v Egyptě ve Vesetu uznání a také bohatství, začínám se pohybovat ve společnosti vyvolených. Kamarádím se s vojevůdcem a zároveň i posledním faraónem té doby Haremhebem a jeho manželkou, princeznou Mutnezmet. Přesto po celou dobu žiji v neměnném vnitřním přesvědčení, že války jsou zruďnost a církev je dokonale hmotně nenasytná. Stále vlastní pílí získávám větší rozhled, nakonec tím začínám popouzet i svého kámoše Haremheba – zbavuje se mě a vyhání mě navždy k Rudému moři. Odcházím z mého Vesetu, abych už nikdy nespátril to, co celý život tak miluji. Já v tomto okamžiku odcházím do kuchyně a nalévám si už otevřený modrý Portugal. Jsem u konce. A to jak referátového příběhu, tak sil. A také mé přesvědčení, že bych pro svého vnuka život položila, je teď tak trochu oslabeno.

Popíjím Portugal a přemýšlím o tom Vesetu, hlavním městě na počátku střední říše a v říši nové, nazývané i Apet, v přesmyčce Thébai a dnes Luxor. Ještě si jdu pro nějakou historickou mapu a dívám se, kam to vlastně ten Haremheb toho Sinuheta k Rudému moři poslal. Bylo to nedaleko tehdejší země Punt a já dělám také definitivní puntík za objednaným dílem.

Do půlnoci chybí slabých dvacet minut. Rozhlížím se po nějakém důvěryhodném otrokovi, který by to teď v noci doručil, ale pak to raději posílám moderní poš-

tou této doby. Také už není dávno čas vhodný pro nějaké provětrávání na kole a já bych asi teď už jen těžce snášela osobní setkání se svým vnukem, který, samozřejmě již od ztřeššího rána, bude opět na seznamu mých egyptských oblíbenců – teď tedy ani náhodou. Jdu do postele a vnitřně se obávám, aby příští povinnou četbou nebyl třeba Heinrich Mann – to totiž nejsou útlá dílka.

Vůbec nemohu usnout, jsem toho Egypta plná a nevěřím na nějaké počítání oveček, o kterých moc dobře vím, že fungují jen při narkóze. Tak si počítám, že Mika Waltari byl pouze třicet sedm let starý, když svůj slavný román napsal, že věnoval plných dvanáct let sbírání materiálu a pak těch šest set čtyřicet stránek dokázal napsat v pěti jarních měsících a vychází mi, že denně napsal něco přes čtyři stránky. Takže to pro mne nevychází tak úplně špatně, psala jsem to asi pět hodin a dokázala jsem vyplodit plné tři stránky. A ještě jsem „hustě“, po celou dobu, myslela na svého vnuka, a to výhradně v úhlech negativních pohledů. Tak spokojenou dobrou noc. Hned po neděli mi zasvítí mobil: „Mělas to za jedna, večer přijdu na fotbal.“ Koukám na knihovnu a zmocňuje se mě vnitřní neklid.

Taneční

Za svobodna bych protancovala nejdny střevíce. Pak se to změnilo. Netančící muž a dcera, kterou to vůbec nebavilo. Začala jsem se těšit na vnučky. První dostala jméno Šimon, druhá Martin. „Měl bys chodit do tanečních,“ začala jsem říkat tomu staršímu. „Tvůj děda netancuje a máma také ne a není to dobré.“ „Někdy se ti to může hodit.“ „Ber to jako společenské vzdělání!“ Poslouchal mě na půl ucha s viditelným nezájmem. Neodradilo mě to. „Víš, že tvůj děda a máma skoro upadli na maturitním plese, když si tam museli spolu zatancovat?“ Nakonec to nevydržel a začal do tanečních chodit. A já jsem ve zpovědi přitvrdila. Konečně řekl: „Nechceš se jít do tanečních podívat? Ale musela by ses nějak dobře obléct!“ Ta druhá věta mě pěkně namíchla, ale spolkla jsem to. Konečně přišel ten den, na který jsem se těšila. Myslím si, že jsem i na svůj věk docela dobře vypadala – vlasy v melíru, neošoupaný kalhotový kostým koupený v akci u Marks a Spencer, nápadná bižuterie na krku i v uších, kde mě hodně bolestivě tlačila, moderní, ale velmi nepohodlné lodičky a v igelitce malá večerní taštička s řemínkem.

Vešla jsem dovnitř a společně se mnou přicházely i „dámy“ a „pánové“, většinou ve sportovních bundách a obuvi. To ihned vyměňovali za obuv společenskou a bundy cpali do šatny. „Pánové“ vytahovali z kapes zcela zmačkané motýlky a snažili se je dlaní vyhladit. Totéž se dělo s bílými tanečními rukavicemi, které hodně připomínaly moje zašlé rukavice pracovní. „Pánové“ si přičesávali vlasy jedním kolujícím hřebenem. Jejich tmavé obleky jsou stále stejné jako kdysi, jen už z mnohem kvalitnějších látek; přesto i nyní jsou „pánovy“ nohavice stále hodně dlouhé, aby „pán“ mohl jít v šatech i příští rok k maturitě. „Dámy“ se předhánějí, která z nich má nápaditější a nákladnější róbu a větší výstřih. Tmavou skládanou sukni a blůzu s límečkem ke krku si lze prohlédnout už jen na dobových fotkách z mého mládí.

Stejně tak i dnešní střevíčky vykazují neuvěřitelnou změnu, a to jak módní, tak cenovou. Už to dávno nejsou látkové střevíce, které se před tanečními pečlivě natíraly školní křídou. Chůze „dam“ na vysokých podpatcích je nepopsatelná. Protože mimo taneční chodí všechny většinou jen v teniskách anebo ve šněrovací obuvi, řekla bych, že jejich chůze je mnohem nejistější, než tomu bývalo v době mých tanečních.

Taneční mistr a jeho partnerka jsou stále stejní, nezměněné jsou i otrávené a nadřazené výrazy obličejů dvou doprovodných asistentů. Přístup mistra je mnohem lidštvější, než tomu bývalo v mém mládí, dokonce se snaží se „svým stádem“ občas zažertovat. Žertování ovšem nemá vůbec žádnou odezvu, „stádo“ je už dávno nad věcí. Také způsob výuky nezačíná u polky, foxtrotu a české besedy, ale u jihoamerických tanců. Samozřejmě, že ani to moc nepomáhá a skoro všichni jsou stejně prkenní jako kdysi.

O přestávce se vyhrnou na chodbu a z „pánů“ viditelně čišší výraz promarněného času, fotbal ani hokej to totiž není. „Nemůžeš také o něčem promluvit s tou tvou taneční partnerkou a přestat aspoň na chvíli pozorovat jen ty své boty?“ ptám se velmi opatrně. „Co bych jí asi tak měl říkat, nezapomeň, že je to úplně cizí holka. A boty pozorovat musím, protože mi strašně kloužou, jsou mi velké a vůbec jsou úplně nevhodné.“ Kupuji mu kofolu a obložené chlebičky a už se ho raději na nic nevyptávám. Chci přece jít ještě na jeho ples. Hodnocení bot se později velice citově dotkne mého muže, jeho dědečka: „To že řekl? Vždyť stály spousty peněz, jsou na-prosto bezchybné a snad jsou i značkové.“

Bylo mi tam nádherně s tím „přisun, krok a otočit.“ Nijak zbytečně jsem vnuka neobtěžovala, oblečená jsem byla na úrovni, ušní lalůčky si později namažu nějakou masťou, poskytla jsem mu vydatné občerstvení. Z toho všeho mi vychází, že mám značnou šanci podívat se i na jeho ples. Při odchodu domů jsem dokonce zahlédla, jak on a kamarád v potměném koutu zádveří pečlivě docvičují to „přisun, krok a otočit“. Dělal jsem, že nic nevidím. Je opravdu dobře, že jsou taneční, že je o ně stále velký zájem a že to v žádném případě není něco, co vypadá na vymření. Navíc je to úžasná česká kuriozita, kterou by nám kdekdo ve světě mohl závidět.

Asi za hodinu jsem doma, vyhrabávám klíče a odmykám. Z přízemního bytu, obývaného mladým muzikantem, slyším hudbu. Tíše a drze poslouchám. Chodbou domu zní evergreen mého mládí. „Bože, to je nádhera!“ Jdu pomalu chodbou a vystupuji na schody, vlastně nejdu jen tak obyčejně, pohybuji se ladně, dělám dlouhé a plynulé elegantní pohyby, jsem mladá, na sobě mám úžasně nápadné plesové šaty ve světle fialové barvě s obrovským dekoltem, bezchybně nakřídované střevíčky, usmívám se na svého tanečníka a waltzová světla ramp s mrazivým basklarinetovým sólem si mě celou podmaňují. Přesně jako kdysi, hodně dávno.

„Tak jaké to bylo?“ zazní první otázka mého netančícího muže. „Úžasně, to bys nikdy nepochopil!“

Petra Štarková

Krvavý chléb

„Bylo jedno pole a jeho hlína byla zalita krví. Ta se vsákla hluboko do půdy. Za sto let pak vzrostlo na tom poli obilí. A protože lidé byli chamtiví, neobětovali je podle dávných zvyků, ale upekli z něj chléb. Ten chléb nesl stopy krve zavražděných a jejich vrahů. Krev války se tak dostala znovu k moci a pronikla hluboko do srdcí těch, kteří jedli z toho chleba.“

Těm z pustin se říkalo Rusí. Nebo také Znamenání podle rudých vlasů, tváří plných pih a nahnědlých kožních skvrn, které se při vystavení slunečním paprskům měnily v mokvající puchýře. Lidé ze vsi se k nim chovali, jak se komu zlíbilo. Někteří si vystačili s pohrdáním, jiní po nich házeli kamením a ti odváznější na ně pořádali štvance. Rusí byli potomky zvráceného rodu, jehož muži se kdysi dávno odvážili pojmít krvavý chléb. Nesměli se přiblížit ke vsi a všechna „čistá“ pole obcházeli velikým obloukem. Jediné obilí, ze kterého pekli, bylo právě z toho pole, Pole vzdechů.

Žili tam, kde končila úrodná půda. Syrový víchr vál nad jejich územím dnem i nocí a mraky, přinášející blahodárny déšť, se nad pustinami nezastavovaly. Jen zřídka smáčely vzácné dešťové krůpěje vyprahlou suť. To potom divocí muži s krhavými očima a špinavé, předčasně zestárlé ženy vylézali z děr, které byly jejich domovy, a pouštěli se do tance. Šílené, vyčerpávající křepčení za svitu deštěm hašených pochodní mělo pomoci udržet vláhu. V těch chvílích lidé raději nevycházeli za humna. Báli se jich ale i v dobách klidu, kdy Rusí byli zticha a jen osamocené se kradli večerním šerem hledat mršiny vran nebo krys, které jim byly vzácnou pochoutkou.

* * *

„Běž do sednice, tys neslyšela, co sem ti řek’?!“ Vrásčité prsty smýkly ramenem mladé dívky.

„Hned, oťce,“ špitla Lagía a pokusila se prosmyknout pod Geronovou rukou tak, aby neschytila další pohlavek.

„Ať se to víckrát nestane! Když už jim mermomocí chceš cpát něco do chřtánu, vem si brambory nebo řepu!“ Letělo za ní, když její nohy v lehkých pantoflích ubíhaly strništěm. Geron pak sebral krajíc, ležící na hraničním kameni, a vrátil se domů.

„No dobrá, je ti jich líto, ale chleba... to nejde... to prostě... nejde,“ bručel pod vousy, když vcházel do posledního domku ve vesnici.

„Už zas?“ ozvalo se od přeslice, když vhodil krajíc do ohně v kamnech. Žena, která seděla v koutě místnosti, vypadala ustrašeně.

„Jo, zas,“ zabručel a natáhl se k horní polici, tam, kde bývala pálenka.

„Mám jí nabít?“ zeptala se. Mlčky zavrtěl hlavou.

„Udělal bych to sám, kdyby to mělo cenu,“ řekl tiše. „Pojď do sednice, než tě sežerou vlci!“ Ta slova platila dívce, nesměle nakukující škvírou v okně. Lagía vešla, přikrčila se u kamen a vděčně natáhla ruce k teplu.

„Ty se už nezlobíš?“

„Jen sám na sebe. Kdybych byl pravý muž, dávno bys poslouchala,“ odvětil za smušile.

* * *

V noci je probudily rány do dveří.

„Maydo! Maydo! Tvá dcera zas donesla jídlo těm venku!“ Žena, vytržená ze sna, namáhavě vstala.

„Zůstaň, já to vyřídím sama,“ odmítla pomoc Gerona, který se hrabal za ní. Vyšla otevřít.

„Hlídej si ji, nebo přivede k záhubě celou vesnici!“ vyštěkl na ni muž, který vedl ty s pochodněmi.

„Je to jenom děcko...“, odpověděla a nejistě zatékala po nenávislných tvářích.

„Není to už žádné dítě! Musíš jí poručit. Buď na ni dohlídneš, aby to nedělala, nebo v neděli nepřijmeš svatou hostii,“ vmísil se do sporu muž v černém, který dosud stál stranou. Mayda strnula. Hleděla na něj, na okamžik zkameněla, jen si prsty bezúčelně prohrabovala vlasy.

„To byste přece neudělal, pane faráři,“ řekla nejistě.

„Naše víra mluví jasně,“ prohlásil kněz. „Nebudeš jísti z toho chleba!“ zvýšil hlas, aby připomněl obsah knihy, ukryté přepečlivě pod dlažbou kostela. „Nestojíme o to kvůli vám skončit v pekle!“

„Nebo aby přišla zubatá tam z Pustin,“ přerušili ho lidé.

„Lagía je v posteli a dávno spí,“ ozvalo se za Maydou a ruka jejího muže jí spočinula na rameni.

„Ty si hled' svého, Gerone. Tvoje dcera to není!“ okřikl jej nejbližší.

„Jo? Když sem platil ten spálenej stoh, říkals něco jinýho,“ opáčil Geron.

„To byla lidská škoda. Ale před Bohem za ni neodpovídáš. Nemůžeš vzít na sebe její hříchy jako pravý otcové,“ tvrdil sedlák.

„Je doma, dávno spí,“ opakoval Geron jako zaklínadlo. Štěrbiny očí však prozrazovaly, že nemluví pravdu.

„Jo?!? A seš si tím jistej?“ opáčili a hrnuli se dovnitř.

„Ne! Kurva, je to snad můj barák!“ rozkřikl se a snažil se svým tělem zabránit, aby vnikli do stavení. Zbytečně. Nebyl to jeho dům a komora, kde spávala dívka, byla

stejně prázdná. Když mu olízl halenu první plamen pochodně, trochu se lekl, ale necouval. Pustili se do nerovné bitky.

* * *

Kněz je znovu navštívil hned druhý den. Rozpačitě přistoupil k posteli, na které odpočíval Geron. Uhnul pohledem před očima, hledícíma z obvazu halícího jeho tvář.

„Chápu, že s těmi tam venku má vaše dcerka soucit, ale naše víra musí zůstat čistá,“ řekl omluvně a váhal, jestli může přijmout nabízenou židli.

„Ne, děkuji,“ odmítl mléko i med a chleba si uřízl jen malý skrojek. „Přinesl jsem vám Knihu, abyste mě správně pochopili,“ dodal a rozložil před nimi hustě popsané stránky.

„Zde – kapitola šestá, verš dvanáctý: Nepodáš chleba těm, kteří chybili, nepozveš ke stolu hříšné.“

„Já vám věřím, čet sem to taky kdysi na studiích...“ zahuhlal Geron oteklými ústy.

„Jakže? Vy jste studoval?“ zeptal se farář s nepředstíraným zájmem.

„Jo, rétoriku... a taky disputaci a tak...“

„Takže jste absolvoval seminář?“ otázal se kněz mírně šokovaně.

„Neabsolvoval. Byl jsem o-de-jít,“ pečlivě vyslabikoval Geron a pomalu vstal, aby zamíchal těsto v díži.

„Aha... takže... co s tím uděláme?“ Farář se zdál být mírně zmaten.

„S čím jako?“

„No... s tím, co Lagía dělá. Nesmí se to opakovat. Pochopte mne, prosím.“

„Ještě včera sem slyšel, že s tím nic dělat nesmím. Buďto to teda podle vás moje dcera je, nebo není. Rozmyslete si to.“

„A je... nebo není?“

„Do toho je vám...“ odfrkl Geron a práskl poslední prázdnou ošátkou vedle pece. Lagía nebyla jeho dcera, věděli to všichni. Stejně jako poslední usedlost ve vsi nebyl jeho dům. Stejně jako mísení chleba není mužská práce.

Malý dřevěný kostelík, který už od nepaměti hostil vesničany, se tu neděli uzavřel před třemi z nich. Stejně, jako před mnohými lety nepustil ty, kteří pozřením krvavé hostie určili další osud svůj i svých potomků. Geron, když viděl nenávistné tváře svých sousedů, objal ženu i dítě a obrátil se s nimi k domovu. Ten večer vzal bochník chleba a položil jej na hranici svých pozemků. Do druhého dne bochník zmizel, ale stopy Rusých se v blátě neobjevily.

Když farář navštívil poslední dům ve vesnici podruhé, už to taková selanka nebyla.

„Míníš obětovat ďáblu?!“ křičel na Gerona.

„Ne. Sloužím Nejvyššímu tak, jak jsi mi dovolil,“ odpověděl klidně a sňal z háku na zdi láhev.

„Ještě před pár dny tu hořelo, pamatuješ?“ ukázal kněz posměšně na začernalé trámoví, které dosud neslo stopy jejich minulé návštěvy.

„Co spravíte ohněm...“ řekl pomalu Geron.

„Hodně. Třeba pouštět z tvých úrodných polí,“ poznamenal kněz. Na malou chvíli to vypadalo, že Geronovi to přece jen není jedno.

„Míníš to vážně?“ zeptal se nejistě, „pro jeden bochník chleba?“

Kněz kývl. Za oknem se začalo rozednívat, přestože nad vesnicí se skláněla noc.

„Kde máš ženu a dceru?“ zeptal se.

„Myslíš, že ti to řeknu?“ opáčil Geron. Farář přitakal.

„V plamenech lidi obvykle promluví,“ odpověděl zamyšleně. Geron pokrčil rameny. Oknem se do světnice vkrádala rudá záře.

„Snad abych šel,“ řekl kněz. „Pán ochraňuj ty, kteří svatě konají v jeho jménu.“

Tu noc vyschly všechny studny ve vesnici a na rozpraskané zemi uprostřed Pustin se zaleskl nový pramen.

* * *

*

Křehkost motýlích křídel

„A ty máš fakt pocit, že se na něj můžeš spolehnout?“

„Nevím,“ pokrčila Sylva rameny, „vlastně jo. Jo, mám ten pocit.“

„Hele, neblázní!“ Anetin hlas zazněl naléhavěji, „vždyť ho sakra vůbec neznáš! Nevíš, kdo to je, neznáš jeho jméno, nikdy ho neviděla!“

„Ale setkáváme se přece denně na internetu,“ hájila se.

„No, to fakt mluví za všechno.“ Aneta prudce vstala a kývla na servírku:

„Platím!“

Sylva ji dohonila až na chodníku před kavárnou.

„Ještě si to rozmyslím,“ řekla trochu omluvně.

„To bys měla. A hodně rychle. Vždyť ani nevíš, kam byste utíkali, kdyby to bylo potřeba. Nebo se pán konečně uráčil dát ti svou adresu?“

„Ještě si to rozmyslím,“ opakovala Sylva. Aneta měla pravdu. Ten muž byl ze stejného města jako ony, ale marně se namáhala vypáčit z něj jakékoli bližší údaje o místě jeho bydliště. Občas se přistihla, že se při pravidelných procházkách rozhlíží kolem sebe a hádá: „Mohl by to být tenhle dům... nebo tenhle...“

„Hele, kdyby bylo nejhůř, přiveď Adámka k nám,“ nabídla Aneta, když kráčely k tramvajové zastávce.

„To víš že jo, díky,“ pospíšila si Sylva, ale přitom jí blesklo hlavou: „Jasně, kdybych skončila pod mostem, bude aspoň malej v teple.“ Těžko se smířovala s faktem, že jí

samé Aneta útočiště nenabídla. Pravda, v bytě 2+1 moc místa navíc není, ale stejně. Bylo zbytečné uvažovat, jestli ji tolik nesnáší Anetin manžel, nebo jestli své kamarádky už prostě leze krkem. Zbytečné. Musí si pomoci sama. A nebo spolehnout na něj.

Rozloučily se, když Anetě přijela tramvaj. „Zas tu zůstanu poslední,“ blesklo Sylvě hlavou, „určitě se objeví...“ Nervózně se rozhlížela kolem ostrůvku. Samozřejmě, Mumie stála opodál. Její pronásledovatel. Jako obvykle.

Vlastně to zas tak obvyčné nebylo. Těžko říct, nakolik je normální mít svého stalkera? Nevěděla. Sice někdy četla v časopisech o celebritách, které pronásledují šílení fanoušci, nebo o ženách, s jejichž odchodem se nedokázal smířit bývalý manžel či milenec, ale tohle bylo něco jiného. Ten muž se objevil ve zpětném zrcátku jejího auta asi před třemi týdny. Zarazilo ji to tenkrát a neopatrně se otočila. Řídil vůz hned za ní, na plyšovém obalu volantu položené ruce, neprodyšně omotané obvazy. Zafačovanou měl i podstatnou část obličeje. „Co se mu mohlo stát? Že by to měl po autonehodě? To je teda dobře, když si troufá takhle brzo zpátky za volant...“, zauvažovala a víc se do zrcátka nedívala. Pohlédla mu do očí znovu, když na něj narazila při odchodu ze supermarketu. Měla pocit, že muž v obvazech se lekl. Trhl sebou a hned se začal zabývat startérem svého auta. Stačila si ještě všimnout, že řízení má nějaké jiné, než znala z normálních vozidel. Jen volant měl na místě obvyklých dvou páček pro stěrače a klakson tři a navrch jakousi kouli. „Že by cizinec?“

Když se o den později mihl před jejím domem, už se jí o něm uvažovat nechtělo. Toužila se ho zbavit, ale nebylo to možné. Zdálo se, že se na ni nalepil jako klíště. Ať šla z práce nebo do ní, vždy jej potkávala. Nevěděla, zda si i jiní lidé všimají matné zafačované siluety za tmavými skly auta.

Nikdy po ní nic nechtěl. I když se strachem očekávala, kdy se vytasí s nějakým vydíráním nebo se jí začne vnucovat, nic takového se nestalo. Jen zůstával stále v její blízkosti jako stín, jako němý divák jejího života.

* * *

Na konečné vystoupila a mechanicky se blížila k domovu. Žluté světlo pronikalo škvírou zpod dveří, důkaz, že nebude sama. Povzdychla si. Netoužila po ničem víc, než si udělat kávu, sednout do křesla s notebookem na klíně a nechat se unášet proudem jeho slov. Vzala za kliku. Bylo odemčeno.

V chodbě ji minuli dva muži. Prošli kolem ní samozřejmě, jako by se v jejich bytě pohybovali v bundách a s botami na nohou denně. V náručí se jim zableskl foťák, DVD rekordér, kamera, manželův mobil a její hračka. Maně vztáhla ruce alespoň po notebooku. Bylo to beznadějně.

„Tys zase prohrál?“ zeptala se automaticky a zároveň zbytečně, protože věděla, jak bude znít manželova odpověď.

„No a tys nechala špinavý hrnký ve dřezu, kdo to má pořád za tebe mejt!“ kontroval malicherně a hloupě. Bylo k ničemu se hádat, ale musela to aspoň zkusit:

„To je snad trochu rozdíl, ne?!?“ Neudržela se a třískla pěstí do kuchyňské linky.

„Aby ses neposrala. Jediný, co tě zajímá, je těch pár krámů, co? Seš na nich závislá, slyšíš, závislá, a je jediné dobře, že nám je sebrali, protože si aspoň uvědomíš, na čem v životě skutečně záleží!“

„A na čem teda záleží?“ zeptala se bez vůle, protože měla pocit, že hádat se nemá cenu. Vlastně nic nemá cenu... Igor se zamyslel. Otázka ho zaskočila.

„Záleží... na vztazích mezi lidma, víš?“ řekl potom mentorským tónem. „Tak třeba ty mi pořád nadáváš, vyčítáš mi, že hraju, ale místo toho bys mě měla přijmout takovýho, jakej jsem,“ prohlásil vítězně, spokojený sám se sebou. Ostatně matně si vzpomínal, že psycholog během jeho řídkých návštěv mumlával cosi podobného.

Sylva si natočila sklenici vody. „Tohle fakt nemá cenu,“ uvědomovala si, „musím vypadnout, nebo se tady zcvoknu.“ Věděla, že když se zas ponoří do marných sporů, za chvíli jí tahle debata začne připadat normální a divná se bude zdát ona sama. Z kabelky vylovila mobil. „Aspoň že ten mi zůstal,“ utěšovala se při pohledu na kvalitní přístroj, který kromě telefonování skýtal i fotoaparát, přehrávač hudby a – pro ni momentálně nejdůležitější – připojení k síti.

Internet se přes GPRS loadoval nekonečně dlouho. „Jestli nepojede chat, tak se podřežu,“ blesklo jí nesmyslně hlavou při pohledu na kuchyňský nůž. V příštím okamžiku ale už zase věděla, že to neudělá. „Jen aby byl online,“ zatoužila, když se objevilo malé chatovací okénko.

„Už nemůžu dál,“ napsala svému neznámému a čekala na jeho reakci. Dřív, než se objevila odpověď, zareagoval manžel:

„Zase nemáme lahváče,“ vyčetl jí. „Kdybys nelezla pořád na net, nebyl by tady aspoň takovej bordel!“ přidal ještě. Nakopl židli, která byla kdovíproč povalená, a odešel. V obýváku se usadil na gauč a tupě zíral do míst, kde ještě před chvílí stála televize.

„Jak ti můžu pomoci?“ zazářilo na ni konečně z obrazovky mobilu. Váhala. Nechtěla ho zbytečně poplašit.

„Potřebovala bych píchnout s bydlením... aspoň než si něco najdu,“ rozhodla se přece jen tnout do živého. „Už stejně není čas naznačovat a čekat, až pochopí a dovtípí se. Jestliže si dneska odnesli veškerou elektroniku, zítra můžou přijít pro nábytek, kreditky, zabrat celý byt a nebo mě taky prostě oddělat.“ Pouzdro s pistolí u jednoho z nich zahlédla minule. Tenkrát ale zatím jen vyhrožovali.

„Můžu ti zkusit domluvit bydlení u nás. Jestli máš takovéhle problémy, tak by tě sem snad vzali,“ odpověděl.

„Domluvit u nás?! Snad vzali!? Co sakra blbne... Copak on nebydlí sám? Nerozhoduje o tom, kdo v jeho domě či bytě bude a kdo ne?!?“ zděsila se. Představa, že by nové bydlení sdílela třeba s ochrannou maminkou neznámého, ji znechutila

už předem. Bělobu malé obrazovky mezitím prořala písmena a číslice adresy. Té, na kterou čekala tolik týdnů. „Tak vida, přece jen Aneta neměla pravdu...“ pomyslela si uspokojeně. „Musím jí zavolat, nejspíš bude ráda, že nemusí obětovat svoje pohodlí, aby mi pomohla.“ To, že ví, jak se její tajemný ochránce jmenuje a kde bydlí, ji příjemně uklidňovalo. Přečetla si ty řádky:

„Svatého Josefa 35... Kde to sakra je, nikdy jsem o týhle ulici neslyšela... Aha, to je Dům Sv. Josefa...“ opravila se. Ale ani o tom domě nevěděla nic.

Rozhodla se vcelku náhle – zajede se tam podívat. Je tma, nikdo ji neuvidí a i kdyby... tak co. Zadoufala, že je Adámek u manželovy matky v pořádku. Podle poslední esemesky spinkal. Hodila na sebe bundu a v dlani stiskla klíč. Bude ho ještě vůbec potřebovat?

Před domem se rozhlédla. Mumie nikde. To jí dodalo naději. „Vida, i přízraky musí zřejmě jít a spát,“ pomyslela si. „Až odsud zmizím, budu mít taky nejspíš klid i od tohoto cvoka.“

Ulici našla snadno. Kráčela podél řady vyšších bytových domů a její kroky byly čím dál pomalejší. Ten další to už musí být.

„Středisko Sv. Josefa, Dům s pečovatelskou službou,“ hlásal nápis nad vchodem. Nerozhodně se zastavila.

„Tady snad žijou nějaký důchodci nebo co... možná v prvních patrech...“ uvažovala zmateně. Věk, který On udával, rozhodně nebyl tak vysoký. Věřila mu. Na zvonku zahlédla jeho jméno. Chvilí váhala s rukou na tlačítku. Co když nebude doma a otevře někdo jiný z jeho rodiny, pokud tedy nějakou má? Co když přichází nevhod? „A co mu vlastně řeknu, stěhuju se k němu, nebo ne? Neměl by normální stěhující se člověk mít aspoň kufr?“ napadlo ji.

* * *

Z druhé strany budovy mezitím zastavilo auto. Ruka, obalená silnou vrstvou gázy, se dotkla tlačítka ovládání dveří. Zajel do garáže a zavřel za sebou. Opatrně vystoupil. Zachytil obvaz, který se začínal odmotávat z jeho paže a zlehka přivřel auto. Na to, aby dvířky pořádně třískl tak, jak by bylo potřeba, neměl dost sil. Vystoupal po schodišti a pomalu kráčel chodbou v patře. Z prosklené buňky, připomínající vrátnici, vyhlédla dívčí tvář:

„Chcete pomoci s převazem, pane Jasinský?“

„Asi to budu potřebovat, měl jsem náročný den,“ odpověděl tiše.

„Nesmíte se tak namáhat. Kdyby primář věděl, že jste byl celý odpoledne pryč, zas by řádl,“ napomenula jej sestra a chystala si obvazy.

Jasinský se ztěžka a velmi pomalu posadil do polstrovaného křesla. Jednu ruku položil do misky s roztokem hypermanganu a druhou se pokusil odstranit obvaz. Byl uvolněný, takže to šlo, i když nemohl použít prsty.

„Začínají vám srůstat i na druhé ruce. To není dobré,“ konstatovala ošetrovatelka.
„Jsem epidermolytik, takže je to snad normální,“ zavrčel Jasinský a zaťal zuby bolestí.

„To ano, ale i tak. To časté řízení vám moc neprospívá,“ řekla sestra mírně.

„Já vím. Ale nechci mít pocit, že tady chcípám zaživa.“

„Kde vlastně celé dny jezdíte?“ pokusila se sestřička přejít na neutrální téma. Nechtěla, aby začal zase mluvit o smrti. Bylo mu třicet čtyři a to je věk, kterého se dost pacientů s epidermolysis bullosa vůbec nedožije.

„To je moje věc!“ uťal mrzutě nit rozhovoru. Chvíli mlčeli.

„Jak dlouho budu ještě moct používat klávesnici?“ zeptal se pak.

„Těžko říct, při vaší diagnóze... někteří pacienti můžou, když už nefungují ruce, počítač ovládat hlasem, jenže u vás...“

„Já vím, ani ty hlasivky nebudu smět do budoucna moc namáhat,“ pousmál se Jasinský smutně. „Myšlenkama to zatím moc nejde, to je škoda... Jo mimochodem, nehledal mě tu někdo?“

„Vás? Ne... někoho jste čekal?“

„Tak trochu. Dal sem adresu jedné známé, ocitla se v nesnáších...“

* * *

*

Václav Persein

DNA sice máme – Ale ...

Jak všichni víme, jde o buněčnou sekvenci, tvořenou cukrfosfátovou páteří, z níž – jako postranní řetězce – ční z nukleové báze jednotlivé cukerní zbytky, propojené fosfatenými vazbami za účelem syntetizace. V procesu replikace a transkripce na 3–OH skupinu (deoxy)riboosy prvního (deoxy)nukleotidu váže druhá fosfátová skupina druhého (deoxy)nukleotidu... Už to – samo o sobě – je hodno pozornosti. A vezmeme-li v úvahu, že DNA – jak familierně nazýváme tuto genodárnou aciditku – je nositelkou dědičnosti, bez níž bychom nevěděli, po kterém předkovi jsme básníky, burany či pistolníky s proklatě rychlou rukou... Není divu, že jsme se těšili, až ji přečteme a uvidíme, jak to s námi vlastně je. Proti genům a osudu se totiž nedá moc dělat.

Ne že bych měl ohledně genů obavy. Dvanáctý pradědeček byl mušketyrem Marie Terezie v Uhlířských Janovicích a jedna z pozdějších prababiček zanícenou recitátorkou v ústavu mladých šlechticů v Praze, jak dokládá nerudná poznámka korespondence Boženy Němcové se Žofíí Podlíprou. Inu – i klasici zůstávají občas ženami. Spíš mne rozčiluje, proč jsem ještě nesklidil ani křížalu z rodinné zahrádky nadání...

Ale – byla to stejně sláva, když jsme si mohli poprvé číst ve vlastním (nebo i cizím) genomu. Všichni se předháněli v úvahách, jak teď bude všechno jiné. Odpadnou alimenty zakukačeným potomkům, zapomenutý vlas na místě doličném postačí ke zjištění adresy trvalého bydliště předků, kteří zlosyna špatně vychovali, a utajená nevěra bude definitivně vysídlena do ženských časopisů a Shakespeara... Budou překontrolovány případy vyšetřené i nevyšetřené, včetně saunování sboristek se sbormistrem po čtvrtstoletích, vyplaceny náhrady a potrestáni nedopadení. Počítač se jen podívá na genom a bude.

Brzy se ale začal ozývat český roub zeleného stromu života. Zdravotnictví začalo prskat nad náhradami za vyměněné děti, odsouzení poukazují na jednovaječná dvojnactví a ve sporu o otcovství se nad slunce jasněji už prokázalo, že otcem dítěte byl – s pravděpodobností 99 a moc devítek – Viking, hrdinně padlý před tolika léty, že si ani soud nebyl jist počtem nul. A když odborníci nedávno oznámili, že je statisticky pravděpodobné, že každé sedmé dítě je původu jiného, než křestně zapsaného, a Úřad pro zachování osobního tajemství se začal zamýšlet, jestli DNA nevyzradí něco, co by si pachatel raději vzal do hrobu, nepíše o DNA ani bulvár...

Jako jeden z mála dobrých hospodářů jsem přemýšlel, jestli by přece nemohla být k něčemu dobrá, když už jsme ji objevili. A vymyslel. Zatím 75 tutovek. Protože ani já nemám patent na rozum, několik návrhů předkládám k odborné diskuzi...

Jak známo, ve fázi vyšetřování je trvalý problém s předčasným únikem dat. Veřejnost je průběžně seznamována s daty, bydliště i retardovaným dětstvím dosud nevinných pachatelů dřív, než dojde k odložení případu z nejrůznějších důvodů. Což využít testů DNA ke zjištění, kdo to určitě neudělal? Pak už by nikoho nic nezajímalo...

Zajímavé využití DNA kyne v případě voleb. Již ve fázi sestavování kandidátek by genomy uchazečů byly povinně porovnány s genomy vřeštana rezavého (*Alouatta senarum*) a žraloka lidožravého modrého (*Carcharodon carcharias*), průkazně nevhodnými pro správu věcí veřejných. Při shodě genomů by bylo možno pozastavit kandidaturu, alespoň do druhého kola...

Turisticky zanedbané oblasti by jistě uvítaly možnost klonování pravěkých velpotvor do místních klonozoo. Návštěvníci by mohli obdivovat soužití triceratopsů s pračincilami, mamuta s *Archaeopteryx*em a Neandertálů s člověkem již trvale stojícím, s osobním výkladem klonů Darwinoidů.

DNA by mohla významně napomoci modernímu způsobu seznamování. Inzeráty pod značkou: „Hledám partnera s geny nejméně jednoho nositele Nobelovy ceny a Tarzana po mužské linii. Nabízím genom Currie-Pompadour po linii ženské.“ Ověřovací vzorky k laboratornímu zpracování *in vitro*. „Možné“ by odstranily současný chaos v této oblasti.

DNA lze významně uplatnit při kontrole jakosti. Jednoduchým testem lze zjistit nežádoucně kvalitní příměsi v čertovské šunce či původního nositele pokožky pro turistické boty ve veřejném provedení. Pokud narazíme na genom pilin či papundecku, došlo by k důvodu pro vrácení výrobku, nebyl-li nevhodně použit...

Netradičním způsobem je možno využít DNA k zaintesování účastníků odvykacích kúr čehokoli. Pokud by se v jejich genomu potvrdilo, že i předci byli rovněž zatíženi stejnou deviací, by byl poplatek za léčbu – v rámci solidární účasti – snížen. Užili si už dost. V opačném případě by byla uplatněna daň z hlouposti, ve smyslu vyhlášek nyní i později platných... Máte-li zájem, klikněte na známý web.

Díky, pane Klostermanne...

Mám ušlechtilou zálibu. Jednou ročně se zamýšlím nad věcmi obecně důležitými. Poprvé kolem Hromnic, podruhé při památce Něčeho opravdu, ale opravdu tento, což vychází stěží na přestupný rok. Častěji to při nejlepší vůli nejde. Jednak pro vysoké veřejné zadlužení, a jednak vůbec. Mnoho kolegů myslitelů totiž na to už dojelo. Skončili buď jako neznámí světci nebo známí diktátoři. Mně je sice takové nebezpečí bytostně cizí, ale znám lidi. Za pár set let si něco vymyslí a kde je pak budu honit po věčnosti. A tak zbytek času věnuji hlavně hledání brýlí, nebo něčeho jiného.

Samozřejmě, že takové zamýšlení je třeba si řádně připravit. Není nic horšího, než začít myslet bez nápadu nebo čtecího zařízení... Při určování témat je důležité, aby byla sice závažná, ale ne tolik, aby se usínalo... A také, aby šlo o věci, zajímavější ještě alespoň jednu stranu. Myslím tím zbytek drtivé většiny milovníků holek a vdolků, aby i ona jednou pocítila dobrodružství úvah nad životem, morálkou a tak. Ale jinak, než normálně.

Chodím na to od lesa. Začnu všeobecně a hledám klady. Když nenajdu, tak si je opatřím a podkládám příklady ze života. Na to se občas hrozně dá. A tady je moje parketa. Mně už se totiž skoro všechno stalo, nehledě na to, že jsem skoro všude byl, čehož si veřejnost leckdy cení. V Indii se tyhle příběhy vyprávějí na bazarech s kobrou a opicí, což by mi u nás ochránci zvířat nepovolili, a v hospodě každého zajímá spíš fotbal a koho nezvolíme. Takže to posílám tam, kde zamýšlení mají v náplni. Třeba k Nobelům nebo Literární Šumavě. Dá rozum, že všude chtějí něco jiného. Nobelovci něco o velkých lidských tento a Šumava zas povídání kolem Pošumaví, přírody a Klostermanna. K Nobelům v poslední době nepíšu, protože tam mají prošlapaný koberec, nehledě k tomu, že formáty cen mají nestejně, takže musím trvale přistavovat nikam nevedoucí vývěsní zdi. Ale z Klostermanna a šumavanství jsem kdysi maturoval. Dodnes vím, jak dopadl revírník Malý a příručí Svijanský. Kromě toho také bydlím v místě, kde je víc pytláků než kůrovců. Takže, tady jsem fořt.

Přikročme přesto napřed k ukázce vlastnoručního zamýšlení a činností níže popsaným.

ZAMYŠLENÍ O ŽIVOTĚ.

Život je vlastně jen cesta odněkud někam, lemovaná patníky matně tušené posloupností. Je pokryta jen občas udržovaným povrchem, na jehož kvalitu máme mnohem menší vliv, než si dokážeme přiznat, množstvím slepých křížovatek a neznačených objížděk. Náš pohyb je určován tolika náhodnými faktory, že je iluzí považovat za možné, že bychom je mohli větší měrou vědomě ovlivnit. Přesto je třeba se o takové možnosti obelhat, za účelem udržení duševní rovnováhy. Pomůckou jsou nekompatibilní soubory pravidel, zákazů, doporučení a nařízení, uložené

ve fasciklech výjimek, ve smyslu dříve nebo později platných. Jejich dodržování nám poskytne pocit bezpečí vůči agresorům, pokud nebudou mít horší právní zastoupení, než zpravidla nemají. Nedodržení zase dává pomíjivý pocit síly a nezávislosti až do nejbližšího dopadení či kontroly, která obvykle přijde dřív, než doufáme.

Pohyb po cestě života nám – kromě jiného – umožňují náhody a setkání.

Setkání jsou různá. Některá jsou nutná k zabezpečení existence, jako je zaplacení v samoobsluze, pokuty ve správním řízení nástup do nemocnice, návštěva pracovního úřadu či dochvilnost na posledním rozloučení. Nic moc, ale bez nich by mohlo být i hůř. Jsou setkání, na která se těšíme, i opačná, na něž je lépe zapomenout.

JSOU VŠAK I SETKÁNÍ, na nichž by pouze vlastní účast byla sobectvím.

Samozřejmě, že taková nepadají z nebe. Někdy nepadnou nikdy, jindy prší jak střešní tašky těsně po záruce. Mně se taková dějí tak často, že u veřejnosti budím podezření následků z trvalé přepracovanosti. Dělán totiž jógu a medituji, takže k transcendentnu a paravjemům mám blíž, než z hráze do rybníka. Konečně – živé sny a vidění mívala i prababička Sibyla, dej jí Pánbůh věčnou slávu.

V poslední době se mi třeba nahromadily otázky, které jsem neuměl fundovaně zargumentovat. Obrátil jsem se proto přímo na osoby kompetentní. V daném případě – výše popsáním způsobem – na krále Heroda, s dotazem, jak je možné, že podle posledních archeologických nálezů v judské poušti podepsal dekret o vraždění Neviňátek až čtyři roky po smrti. Vysvětlení bylo prosté. Šlo o běžný akt regulace možných disidentů režimu, vypisovaný vždy před průběžným očekáváním Mesiáše, kterých bylo tehdy rovněž neúřekom... Takže – normální výkon exekutivní moci státní správy, vybavené rydlem a pečeti. Jako bychom to neznali... Stejně prostě biblický Job objasnil kořeny své příslovečné víry, jíž Satan – s povolením Hospodina – marně zkoušel otrást pomocí jobovek. Od ztráty veškerých hovad polních i hospodářských, deseti dětí, přes malomocenství až po kobylky. Kniha Jobova ve Starém zákoně tak tisíce let dokladuje, že pravda a láska zvítězí vždy, když přijde božský happyend. Když totiž Satan neuspěl, Job všechno zrestituoval, deset dětí se mu narodilo znova, kobylky odletěly i s malomocenstvím a žil šťastně dalších 146 let. Poučení? Chce to prostě vydržet a věřit, což je v dnešní době víc než aktuální. Velice mne zajímala situace kolem obětování Izáka otcem Abrahamem, kde mám od dětských let nejasno. Hospodin přece při své vševědnosti musel vědět, že takový požadavek je v rozporu s chartou práv dítěte. Po vlastnoruční prověrce údajů z První knihy Mojžíšovy je všechno jasné. Hospodin způsobil, aby se Abrahamovi narodil Izák v jeho rovné stovce. Snacha Abrahama si z této situace začala dělat šprtouchlata a Abrahám došel k podezření, že Izák nebyl jeho. Neměl ho proto moc rád a tak přivítal Hospodinův návrh, aby ho zápalně obětoval. Nevěděl pochopitelně, že to Hospodin nemyslí úplně vážně a že ho chce jen vyzkoušet z poslušnosti.

Počkal, až bylo Izákovi dvanáct, naložil na osla dříví, oheň, tři služebníky a Izáka a meč, a vydali se do pouště. K Izákovi se choval velice hezky a na jeho otázky, kde je jaké hovádko na oběť zápalnou, s úsměvem odpovídal, že Hospodin si aj už poradí. Každá věta o Hospodinovi totiž začínala na aj, jakož na Moravě tož. To jen na vysvětlenou. Když došli, připravil oheň, svázal Izáka a... v tu chvíli zavolal tiskový mluvčí Hospodina v andělském, že došlo ke změně. V trní byl už připraven skopec místo Izáka a všechno dopadlo, jak dopadnout mělo. Abrahám byl pochválen za poslušnost, a když přišli domů, s posměvačnou snachou zametl natolik, že si pamatovala až do své smrti, že muži – s povolením Hospodina – nestárnou ani hodně po stovce. Tak to bylo ostatně i zfilmováno. Pivcovi to tam moc slušelo... Setkání objasňující zázrak pohybu po hladině a krmení zástupů pěti chleby a několika slanečky, jsem raději odřekl. Sleduji totiž jednání sněmovny o zabezpečení zdrojů pro státní rozpočet, zdravotnictví a důchody, takže už o tom také něco vím.

A proč se vlastně vracím k notoricky známým zázrakům, které navíc dobře dopadly? Všeobecně – alespoň, jak mně se zdá – je pomíjena božská metoda motivace s jistotou desetinásobku happyendu. Jisté náznaky jsem sice viděl při motivování našich vrcholových sportovců, ale marná sláva, ta jistota tam taková nebyla. Přece jenom ti soupeři měli k čajíčku dál než Satan. Ale Hospodin zřejmě chtěl, aby si svou medaili – alespoň kvůli divákům – víc zasloužili. Proto jim o svém úmyslu je v závěru podpořit nekonečnou přízní neřekl. A dobře udělal. Všichni jsme měli z těch medailí daleko větší radost a dopingová komise na nic nepřišla už ani ve Starém Zákoně. Nebylo proč...

Zatím mi však zůstal utajen princip bezpochyby mimořádně sofistikované metody zalidnění Země. Hospodin vyhnal první Lidi z ráje nejen kvůli jabku ze stromu Poznání – koneckonců mohl preventivně z hada udělat babočku admirála, kterého by si Eva možná ani nevšimla – ale kvůli tomu, že mu lhali. Poznal to neomylně z toho, že se schovávali za stromy, protože se najednou začali stydět za své nihil-kini, což dřív, když byli jako sourozenci, ne. A tak jim názorně ukázal, že se nemá nejen krást, ale ani lhát, což konečně říkal i prezident Osloboditel, a odebral jim doživotní rajské benefity, proti jejichž ztrátě byla až doposud každá stávka krátká.

Ovšem – Hospodin teprve zřejmě až dodatečně zjistil, jaké činitele vlastně stvořil, když se začali dle jeho příkazu množit a zalidňovat Zemi. Nevalný výsledek vidíme dnes na každém kroku. Snad to genetici dodatečně spraví, anebo přijdu na to, jak to Hospodin původně myslel. Možná, že by bývalo lepší nás v tom ráji nechat. Dodnes bychom chodili nahoře i dole bez, plnili si oči krásou, hráli na šalmaj, skotačili s motýly a laskavými predátory a všem by bylo líp než dnes. Možná i Hospodinu.

Samozřejmě mohu hovořit o Setkáních i nebiblických. Třeba s nadřčeným Klostermannem. Jednak pro nalezení šumavské konotace, ale hlavně proto, že jsem

byl pozván k zasedání chráněné krajinné oblasti – a tady se přesunuji k zadanému tématu – v jejímž lůně žiji s kočkou Káčou, neodhadnutelným množstvím divočáků a motorizovaných pytláků s nejmodernější výzbrojí na západ od Hindukuše. Vyslechl jsem referáty na dávno vyřešená témata s odkazem na místní pralesní hospodaření. Řeč šla o kůrovci a novém zákoně na ochranu pytláků, jak se lidově nazývá nekompromisní stíhání zlosynů od škody pěti tisíc výše, což v naší praxi předpokládá dokonané ulovení slona pralesního s papíry původu pomocí plamenometu. Návrh stíhal návrh a všeobecná dehydratace rostla. Po několika hodinách zjevně chyběl konstruktivně kompromisní návrh. Kompromisní proto, že stále opakované řešení z doby likvidace šumavských pytláků pomocí mraveniště bylo nerealizovatelné, jelikož je málo mravenišť. Stejně obšírně byla diskutována kůrovcová těžba.

Pro vydatné rehydratizaci v přílehlém zařízení jsem navrhl kůrovce sbírat a zasílat do Antarktidy, kde by měl plná kusadla práce s neumrznutím. Pro potřeby redukce pytláctví netradičním způsobem jsem objasnil principy socializace pytláctva v brazilských i afrických revírech, kde dotyčný většinou už nedoplave pomocí vlastních okousaných pozůstatků na břeh, chránící piraně před lvy a rybáři. Návrh byl schválen s výhradou úhrady dovozu piraní včetně vody z fondů EU...

Když jsem – trochu ostýchavě – obvyklým způsobem sdělil věc Klostermannovi a požádal o názor, dlouho přemýšlel. Pak pokýval a řekl: „Hochu, škoda, že jsi nežil v mých časech. S tebou by byl i Boubín veselejší.“

Je možno chtít víc?

Jitka Pyšková

Panenky

Příběh, který chci vyprávět, je specifický pro naši oblast Šumavy jak místem, tak i dějem, má dva konce a je bohužel pravdivý.

Před patnácti lety jsme začali se stavbou našeho rodinného sídla u Klatov. Dcerkám bylo tehdy 10 a 12 let. No a my rodiče jsme byli o pár let optimističtější a mladší. Všichni jsme se na nový domeček strašně těšili, a tak začalo plánování, sebevzdělávání v oblasti stavebnictví, všemožné konzultování, zařizování, úřadování a konečně vybrání stavební firmy. Při naší „koordinačce“ se stavební firmou došlo na materiál, ze kterého se měl stavět sokl domu.

„Chtěli bychom plochý šumavský kámen. Kolik to stojí?“ vložila jsem se naivně do debaty manžela s mistrem. „Paní, ten stojí jen pár vašich mozolů, koupit se to nedá. Vyberte si něco jiného, ať s tím nemáte dřinu,“ shovívavě odpověděl bodrý muž a změřil si moji drobnou postavu. To rozhodlo. Došla jsem na příslušný lesní závod, domluvila povolení na sběr lesního kamene a vyrazili jsme s manželem na obhlídku terénu. „Jíto, nechceš si to ještě rozmyslet?“ znejistěl Pepa, když viděl členitý, nepřístupný a kopcovitý lesní úsek, odkud jsme směli nosit kameny. „Je to dost drsný, moc si to neumím představit, ale k našemu typu domu se prostě nic jiného nehodí,“ rozpačitě jsem si trvala na svém. Bylo mi jasné, že to z 90 % doslova odnese Pepík a snažila jsem se vlít mu trošku optimismu do žil. „V nejhorším objednáme koně.“ Usmál se. „Hm, a vyber rovnou černé s chocholama. No tak dobře, ale musíme začít hned, za měsíc je tu sních a na jaře chceme už bagrovat.“ Můj muž měl vždycky rád fyzickou práci, která končila za hranicí dřiny, takže jsem ho už dále nemusela k ničemu nutit. Asi mu to přinášelo pocit maximální užitečnosti a čím těžší, tím se cítil užitečnější. Začali jsme se sběrem. Nebylo to nic jednoduchého. Padly na to soboty, neděle, volná odpoledne naše i našich děvčat. Došlo i na koně, s jejichž pomocí jsme dopravovali kamení k cestě. Práce mi nevadila a byla jsem šťastná, že jsme spolu uprostřed krásné šumavské scenérie lesů, luk a cest. Po práci jsme většinou navštívili pana Fialu, místního soukromého zemědělce, a chvílku si popovídali. Bylo to moc milé.

Jednou jsme vyrazili s manželem na kámen sami a pracovali v opravdu nepřístupném terénu. Kamení jsme nosili z obrovských hromad k cestě a připravovali na odvoz. Oba jsme byli zabráněni do práce a svých myšlenek. Pepa zřejmě logicky vyhodnocoval efektivitu právě konané práce a nosil kameny po pěti najednou. Já se nechala unášet tokem svých romantických myšlenek o dobách minulých tady na Šumavě a kráse kolem. Víc než jeden kámen spíše menší velikosti jsem stejně nezvedla. Najednou jsem v té hromadě před sebou, vlastně pod sebou, objevila něco divného: „Medvídku, pojď sem rychle, rychle!“ „Co je?“ dostavil se neochotný

Medvídek. Ale to už jsem mu ukazovala díru do homole z kamení, ze které čouhalo shnilé prkno. Z neochotného se rázem stal zvědavý Medvídek a začal odklízet okolní kameny, aby bylo vidět do otvoru. Teď už nám bylo jasné, že je to nějaká skrýš. Oba jsme se pustili do zvětšování černé díry. Rychle jsem odhrabávala hlínu rukama jako pes. „Nespěchej,“ krotil mě Pepa, „nebo se nám to sveze a už neuvidíš nic.“ „Nespěchej, nespěchej, to se ti řekne, zvědavost se skoro neovládám,“ trousila jsem mezi zuby a ryla se dál v zemi. Opatrně jsme odklidili zbytky shnilých prken, která kdysi tvořila strop jakéhosi sklípku. „Pepo, určitě je tam nějaký poklad, jinak by to přece nikdo nezakopával do země,“ těšila jsem se a tváří mi hořely. „Každý považuje za poklad něco jiného, ty moje zlatíčko,“ suše vtipkoval a vyndával z díry rozpadlé kabáty, polštářky, různé nádoby na potraviny, teď už prázdné. „Musí tam být přece aspoň pár nějakých mincí,“ nevěřícně jsem zaostřovala zrak do díry. Nic takového tam nebylo, jen z jednoho smotaného hadříku, který mi manžel podal, vypadly na zem dvě bakelitové nahé panenky. Pomalu jsem začínala mít z toho nálezu špatný pocit.

Nechápavě jsem zírala na manžela a čekala na jeho reakci. „Je mi z toho nějak divně,“ řekl. „Jo, holka, nezapomeň, že jsme skoro u německých hranic, a tak mám takový dojem, že je to nějaký sklípek po Němcích, dáme to zpátky a zeptáme se na to dole u Fialů.“ „Ale panenky ne,“ reagovala jsem důrazně a téměř okamžitě. Oba jsme upřeli zrak na ta dvě špinavá tělíčka, ze kterých na zkřenčelých gumičkách visely nohy a ruce. V příšeří lesa to byl hodně morbidní pohled. „Dobře, tak je vezmeme ukázat dětem,“ souhlasil. „Teď už sebou ale musíme mrsknout, za chvíli bude tma.“

Pan Fiala, místní sedlák, nám naši domněnku potvrdil. Skutečně tu žili Němci, kteří byli po válce odsunuti. Ještě nám ukázal na kamenné rozvaliny, kde stával zřejmě jejich dům. Když odcházeli, tak si pryč po lesích schovávali různé věci. Samozřejmě jsem se chtěla podívat na ten rozpadlý dům, a tak jsme se k němu ještě vydali. Zbyly tam jen kamenné zdi a stará jabloň. „Pepo, dovedeš si představit, že až ten dům postavíme, že by nás z něj někdo takhle vykázal, a jak bychom to vysvětlovali dětem?“ „Nepovoluj uzdu své fantazii,“ napomenul mě. „Byli to Němci, zkrátka museli odejít, byla taková doba, ale spravedlnost v tom moc nevidím. Neumím si představit, že bych opustil pole, kde pracovali rodiče, prarodiče, nechat tu dobytek a dům, muselo to být kruté,“ ozvalo se ještě jeho srdce zemědělece cestou k autu.

Cestou do Klatov jsme mlčeli. Manželovi to problém nedělalo, na rozdíl ode mě. Fantazie mi ale bujela na plné obrátky. Co se to tu odehrálo za divný příběh? A už jsem se viděla s dětmi, jak jedeme v dřevěném voze taženém koňmi někam do neznáma. Viděla jsem malou holčičku pobíhající na louce před rozpadlým domem, jak drží v baculaté ručičce bakelitovou panenku. Viděla jsem spokojené staré lidi sedící pod tou jabloní, štěkajícího psa a stádo klidně se pasoucích ovcí. Co asi řekl tatínek své malé dcerce? „Neboj se, jedeme jen na výlet, zase se vrátíme.“? Proč ty zásoby potravin? Měla jsem v hlavě zmatek.

Moji maminku na konci války málem zastřelili, přátelé tatínka se nevrátili z koncentračního tábora.

Doma jsem panenky opravila, oblékla. Umístila jsem je na nepříliš frekventované místo, kde pro mě fungovaly jako zdvižený ukazováček a nabádaly mě k tomu, abych si vážila toho, co mám.

Za pár let jsme dostavěli dům a stěhovali jsme se do nového. Při této příležitosti se také dělal mohutný úklid a vyhazovala se spousta věcí. „Co s tímhle?“ ptal se mě manžel a ukazoval na panenky. „Panenky nedám,“ hájila jsem ty dvě zprohýbané hroudičky bakelitu a uložila je do oddělení věcí nutných s sebou. A tak cestovaly do nového domu s námi.

Tady by příběh dvou panenek mohl klidně skončit, ale neskončil.

Když jsem se vzpamatovala ze stavby domu a stěhování, přihlásila jsem se do jazykové školy na němčinu. Všichni žáčci v kurzu jsme dávno odrostli školním škamáním, a tak nám šlo učení všelijak. Paní učitelka, aby nás donutila k větším studijním výkonům, sehnala kontakt na německou skupinu starších studentů z německého pohraničí, kteří se chtěli učit zase naopak česky. Setkání bylo velmi srdečné a určité i jazykově přínosné pro obě strany. Ve skupině byla jedna Němka, se kterou jsem pilovala perfektum a preteritum. Byla to sympatická starší dáma a jak se ukázalo, i velmi společenská. Vyprávěla jsem jí příhodu s panenkami a ona velmi pozorně poslouchala. Zeptala se mě ještě na pár podrobností a pak dosti přesvědčivě řekla, že zná tu rodinu, kterou z těch míst odsunuli, i tu paní. Nakonec jsme se domluvily, že ji na příští setkání přivede mezi nás. Těšila jsem se a připravila panenky na cestu k majitelce. Samozřejmě jsem měla v hlavě desítky otázek, na které už bohužel nedošlo. Paní nepřijela. Vzkázala nám, že se omlouvá, ale nechce na tu dobu vzpomínat a setkání s námi by pro ni bylo příliš bolestivé. Vůbec se nedivím. Panenky jsem jí poslala, a tím pro mě jejich příběh skončil. Příběh ano, ale toho hořkého pocitu, že jsem se zapletla do nešťastného osudu jedné rodiny, se už nezbavím.

Obsah

Poezie – I. kategorie (do 25 let)

Hana Karolína KOBULEJOVÁ	3
------------------------------------	---

Poezie – II. kategorie (nad 25 let)

Břetislav DITRYCH	6
Štěpán ŠPÁD	13
Lenka LINHARTOVÁ	15

Próza – I. kategorie (do 25 let)

David FRANTA	17
------------------------	----

Próza – II. kategorie (nad 25 let)

Radka KETNEROVÁ	21
Jana FAFEJTOVÁ	25
Petra ŠTARKOVÁ	30
Václav PERSEIN	38

Zvláštní cena za příspěvek o Šumavě

Jitka PYŠKOVÁ	44
-------------------------	----

Vydala Městská knihovna Klatovy
Korektura pravopisu: Karel Mráz, Stanislav Reiser
Grafická úprava: Milena Hálková, Karel Viták
Vydání první
Rok vydání 2010
Náklad 80 ks

**Vydala Městská knihovna Klatovy za finanční podpory MK ČR
2010**